BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 16 ŞUBAT / MART 1989 SAYI: 328

Sanki Seçim Değil, Kamuoyu Yoklaması Yapılacak

Mart sonundaki yerel seçimlerin sonuçları önümüzdeki yılların politik gelişmelerini etkileyecek, güçler dengesinde değişmelere yol açacak deniliyordu. Seçimlere pek az zaman kaldığı halde ülkedeki politik tansiyon öylesine düşük, siyasi ortam öylesine durgun ki, bu seçimler ve onların sonuçları ülkemizde demokratikleşme açısından hiç de kendisine atfedilen önemin belirtilerini, verilerini göstermiyor.

Üstelik, geçtiğimiz yıl %90'lık bir enflasyonla kapanmışken, bu yılın enflasyonu aylık %7,7 gibi yüksek bir başlangıç yapmışken, yolsuzluk, rüşvet ve irtikap gangsterlikle içiçe sürekli manşetlerdeyken, Cumhuriyet tarihinde görülmedik ölçüde memleket haraç mezat satılırken, Fak-Fuk-Fon ile Konut Fonu'nda biriken yüksek meblağlar ANAP'ın tabanında partiye oy taşıyanlara dağıtılırken... sanki ülke güllük gülistanlıkmış gibi toplumun herhangi bir şekilde seçim atmosferine elan girmemesi neyle açıklanabilir?

Tek kelimeyle: **Muhalefetsizlikle**.

Bugün ülkemizde demokrasi yoktur, insan hakları yoktur. Pahalılıktan, geçim sıkıntısından, işsizlikten halkın beli bükülmüştür. On milyonlarca insan ekonomik bakımdan büyük bir çaresizlik içindedir. Buna rağmen ANAP iktidarı ve bütün kurumlarıyla birlikte rejimin kendisi ayakta kalabilmektedir. Üstelik ancak üçte bir oy desteğiyle ayakta kalabilmektedir.

Bu durum, ANAP'ı üçte bir oyla hükümet yapan seçim yasası ile açıklanamaz. Çünkü o yasa eninde sonunda kağıt üzerinde yazılı bir takım cümlelerdir. Şayet seçmenlerin üçte ikisinin iradesi parlamentoya ancak üçte bir oranda yansıyorsa, tersliği düzeltecek olan bizatihi o üçte iki halk çoğunluğunun kendisidir.

Ne ki, bunun gerçekleşmesi için muhalefetin muhalefet olması gerekir, sözde kalması, suyuna tirit muhalefetçilik oynaması değil. O üçte iki halk çoğunluğu üçte-birlik ANAP'a bir şey ifade etmiyorsa, nedeni, o halk çoğunluğunun sadece seçmen çoğunluğuna indirgenmiş, yani o çoğunluğun taşıdığı potansiyelin salt sandığa ve parlamento lafazanlığına hapsedilmiş olmasıdır. Bir başka deyişle, üçte iki çoğunluğun seçimden seçime oyunu ANAP'a karşı kullanması, fakat oy verdiği muhalefet partilerinden de bir şey ummayarak seçim bitince her şeyin eski tas, eski hamam süreceğini de pek iyi bilmesidir.

Önümüzdeki seçimlere katılacak partilerden parlamento dışında olanların zaten kayda değer bir ağırlıkları bulunmamaktadır. Meclis'te temsil edilen iki muhalefet partisine gelince, geçtiğimiz aylarda, önce bu seçimi bir dönüm noktası olarak göstermişler ve 26 Mart'tan sonra ANAP'ın ayakta durамayacağını, il genel meclisi oylarında belirecek yüzdeler sonucunda ANAP iktidarının sonunun geleceğini, çünkü, bir erken seçim havasının doğacağını belirtmişlerdir.

Fakat, seçimler yaklaştıkça, söylediklerinden kendileri de kuşkuya düşmeye başlamışlardır. Örneğin, DYP Genel Başkanı son verdiği mülakatlardan birisinde "şayet ANAP'ın oyları azalırsa" ve "artarsa" diye iki durumdan söz ederek ANAP'ın oylarının artması ihtimalini de kabul etmiştir. SHP Genel Başkanınına gelince, ANAP'ın oylarının %30'un altına düşmesi ihtimali üzerine konuşmaktan vazgeçmiş, oy yüzdeleri dağılımında SHP'nin birinci parti çıkması dileği üzerinde durmaya başlamıştır. İlk bakışta önemsiz bir nüans gibi gözüken bu yaklaşım değişikliği, gerçekte 26 Mart seçimlerinin "ANAP'ı göndermek için dönüm noktası" yapılması hedefinden geri adım atma anlamına gelir.

Parlamentodaki iki muhalefet partisinden DYP, bir dahaki genel seçimlere kadar ANAP seçmeninin bir bölümünün ANAP'tan bezip kendisine kayması suretiyle iktidara gelmeyi beklemektedir. SHP ise, sağdaki oyların ANAP'la DYP arasında aşağı yukarı eşit dağılmasına, kendisinin de DSP oylarını alarak aradan çıkıp üçte bir oyla hükümet olmaya bel bağlamıştır. Bu nedenle, her iki partinin de pek acalesi yoktur, zamanın kendi lehlerine işlediğini düşünmektedirler.

Demek ki, her iki parti de ANAP'ın üçte bir oy oranıyla iktidar olmasını benimsemişlerdir. Çünkü,

(Devamı 11. sayfada)

Birlik Görüşmelerinde Gelinen Son Aşama

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi ile Türkiye Birleşik Komünist Partisi arasında bir süredir devam eden birleşme görüşmelerine ilişkin 7 Şubat 1989 tarihli bir ortak açıklama yapıldı. Tam metnini aşağıda yayınladığımız Açıklama'-da da belirtildiği gibi, Ağustos 1988'de çalışmalarına başlayan "program tasarısı hazırlama komisyonu", tarafların program anlayışları arasındaki farkların devam etmesi sebebiyle, şu aşamada ortak bir program tasarısı hazırlayamamış ve çalışmalarına ara vermiştir.

TSİP ile TBKP arasında programatik anlayış farklarının bulunduğu, sol kamuoyunca öteden beri bilinmektedir. Nitekim, KİTLE'nin Mayıs 1988 tarihli sayısında, yani birleşme görüşmelerinin başlamasından hemen önce, "Politik Birliğin Hangi Noktasındayız?" başlığıyla yayınladığımız yazıda, tarafların bu husustaki "anlayış farkları" açıkça tespit edilmişti:

"Birleşmenin ideolojik çerçevesini birleşik partinin programı çizer. Birleşmeyi noktalama aşamasına gelmiş olan TİP ve TKP, TBKP Program Taslağı ile ülkemiz şartlarında bir işçi sınıfı partisinin programına ilişkin anlayışlarını deklare etmişlerdir. Buna karşılık TSİP de, KİTLE'nin Ocak 1988 sayısında *'TBKP Program Tasarısı' Bir Koalisyon Hükümeti Programıdır* başlığı altında yayınlanan yazıda parti programı konusunda kendi anlayışını net bir şekilde belirlemiştir. Ayrıca TBKP Program Taslağı'yla büyük benzerlik gösteren TKP'nin Barış ve Ulusal Demokrasi Programı'na TSİP'in yönelttiği ve Atılım'ın 15 Kasım 1986 tarihli sayısında yayınlanan bir eleştiri de mevcuttur. Kısacası, hem taraflar, hem sol harekette neler olup bittiğine ilgi duyan herkes 'işçi sınıfı partisi programı'na ilişkin anlayış farklarını gayet iyi bilmektedirler." Yazımızda daha sonra, "Parti programına, —yani ideolojik birliğin çerçevesine— ilişkin anlayışlar net bir şekilde deklare edilmişken, TKP ve TİP yönetimleri TSİP ile birleşmenin vakti geldiğini düşündüklerine göre, umuyoruz TBKP Program Tasarısını hazırlayanlar, TSİP'in içinde yer alacağı birleşik bir partinin programı konusunda anlayış birliğine varılabileceği noktasında iyimserdirler" deniliyordu.

Görüşmeler bu noktada başlamış ve programatik konuları ele almak üzere bir komisyon oluşturulmuştur. Program hazırlama komisyonu, Haziran 1988 tarihli ortak açıklamada da ifadesini bulan sözkonusu görüş farklarının giderilmesi doğrultusunda sürdürdüğü çalışmalar sonucunda, görüşmelerin belli bir olgunluğa eriştiği kanısından hareketle, program taslağının kaleme alınabileceği kararına varmış ve iki bölümden oluşması öngörülen programın belirlenen genel ilkeler çerçevesinde yazımı için görev bölüşümü yapmıştır. Birinci bölümde, çağın gelişme doğrultusu genel karakteristikleriyle belirlendikten sonra, sosyalizmin ülkemiz için gerekliliğinin nesnel koşullarıyla vurgulanması ile işçi sınıfının tarihi misyonu ışığında birleşik partinin toplumsal konumunun tespiti yapılacak ve partinin devrimci hedefinin emekçi halkın iktidarı olduğu belirtilerek, bu iktidarın gerçekleştireceği köklü temel dönüşümler somut şekilde özetlenecekti. İkinci bölüm ise, sosyalizme giden yolda, mevcut koşullarda uygulanacak, demokratik nitelikli bir güncel alternatif projeyi kapsayacaktı.

Hazırlanan taslak metinlerini görüşmek üzere Ocak 1989'da yeniden toplanan komisyon, ikinci bölüme ilişkin taslağın, kimi değişiklik ve eklemelerin yanısıra, tüm metinde belirli düzeltmelerin yapılması kaydıyla taraflarca kabul edilir nitelikte olduğu sonucuna varmıştır. Ancak ilk bölüme ilişkin taslak üzerinde anlaşmaya varılamayacağı ortaya çıkmıştır. Özellikle emekçi iktidarının görevlerinin be-

(Devamı 11. sayfada)

Açıklama

TSİP ve TBKP'nin "ortak program tasarısı hazırlama" komisyonu, yürüttüğü çalışmalar sonucunda gelinen bugünkü aşama üzerine yaptığı değerlendirmeyi bir tutanakla iki partinin Merkez Komitelerine iletmiştir.

1988 Ağustosunda çalışmalarına başlayan TSİP ve TBKP'nin "ortak program tasarısı hazırlama" komisyonu, elde edilen sonuçların her iki partinin Politik Bürolarında incelenmesi ve Komisyonun çalışmalarına devam edip etmemesi hususunun karara bağlanması amacıyla çalışmalarına ara vermiştir.

Komisyon, ortak programının temel doğrultularını tartışmış, bu sürede her iki partinin görüşleri arasında bir yakınlaşma olduğu sonucuna varmıştır. Bununla birlikte, partilerimizin program anlayışları arasındaki farklar devam etmektedir. O nedenle, şu aşamada Komisyon, ortak bir program tasarısı hazırlayamamıştır.

"TSİP ve TBKP Birleştirme Komisyonu", program komisyonunun vardığı yukarıdaki sonucu görüşmüştür.

İki parti arasındaki birlik sürecinin bugün geldiği aşamayı, partilerin konumlarını ve birlik sürecini ilerletmek amacıyla nasıl bir yol izleneceğini daha kapsamlı değerlendirme ihtiyacı konusunda görüş birliğine varılmıştır. TSİP ve TBKP yönetimleri konuyu görüştükten sonra, birlik süreci üzerine yapılacak ortak değerlendirmenin ayrıca kamuoyuna açıklanmasına karar verilmiştir.

7 Şubat 1989

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi — Türkiye Birleşik Komünist Partisi

Milliyetler Sorunu ve Resmi İdeoloji

Cizre'nin Yeşilyurt köyünde bir binbaşı ve yanındaki komando neferleri köylülere insan dışkısı yedirmişler. Bu olay Kürt halkının üzerindeki devlet terörünün, basına her nasılsa yansıyabilmiş bir örneğidir.

RESMİ POLİTİKA VE ATATÜRKÇÜLÜK

TC Devletinin Kürtlere karşı politikası gelenekseldir. 12 Eylül darbesinden sonra Kürtler üzerindeki terörün kat kat boyutlandığına şüphe yok. Ama bu uygulamalar 12 Eylül'den önce de vardılar, tüm Cumhuriyet tarihi boyunca varoldular.

Kürt dilinin, kültürünün yokedilmesi, böylelikle Kürtlerin asimile edilmesi için her yol-yöntem denenirken, Kürtlerin kültürel ve dolayısıyla ulusal benliklerinin silinmesinin başlıca yöntemi kuşkusuz ki, şiddet oldu. Ezmek, sindirmek, yıldırmak, korkutmak, ve Kürt halkına karşı her türlü eza ve cefayı yürütmek oldu.

Türk devleti, Türk halkına karşı da zalimdir, fakat Kürdistan üzerinde uyguladığı zulüm, insanlık adına 20. yüzyılın utanç tablolarından birisidir.

Hele hele, 12 Eylül'den sonra, Kürdistan Türk militarizminin çizmeleri tarafından karış karış çiğnenmiştir.

Türk şovenizminin ve militarizminin mezalimini, en iyi Kürt halkının kendisi bilmektedir. Bu yazıda değinmek istediğimiz nokta bu konuda Türk kamuoyundaki şartlanmadır.

Çünkü, burjuvazi bir yandan Kürdistan'da eşi az görülmüş bir zorbalığı sürdürürken, Türkiye kesiminde de milliyetçi-şovenist-militarist resmi propagandasına da aynı derecede önem vermektedir. Bir yandan devletin resmi propagandası vardır. Askeri okullarda subay ve assubay namzetlerine, kıtalarda erlere sürekli Türk milliyetçiliği ve "vatanın bölünmezliği" şartlandırmaları yapılmakta, Kürt düşmanlığı yürütülmektedir. Milyonlarca öğrencinin okuduğu okullarda da yoğun bir şovenizm propagandası vardır. Kitapları, eğitim müfredatları, okul yöneticilerinin, çoğu öğretmenin ders içi-ders dışı Vatan-Millet-Sakarya nutukları hep bu endoktrinasyonu gözetmektedir.

Tabii ki şovenist ve milliyetçi şartlandırma faaliyeti devlet ve onun kurumlarından, basın-yayın araçlarından ibaret değil. Burjuva basını da öteden beri daima aynı şovenizme ve milliyetçiliğe hizmet etmiştir.

Kısacası, Cumhuriyette her yetişen kuşak, kendisini bu şartlandırmanın etkisi altında bulmuştur.

ATATÜRKÇÜ ENDOKTRİNASYON

Bütün bu propagandanın ana eksenini Atatürkçülük oluşturmaktadır. Atatürkçülüğün bir burjuva ideolojisi olduğunu söylemeye gerek yok, ama onun demokratik ya da hiç değilse liberal bir burjuva ideolojisi dahi olmadığını söylemek mutlaka gerekli. Atatürkçü ideoloji hiçbir zaman burjuva demokrasisini içermedi. Şayet ülkemiz zamanla bir demokratikleşme sürecine girebildiyse, yetersiz ve kısıtlı da olsa bir burjuva demokrasisi ülkeye gelebildiyse, bu solun ve burjuvazi dışındaki demokratik güçlerin mücadeleleriyle oldu. Bu demokratikleşmeyi 12 Mart'la kesmek istediler, 12 Eylül'den sonra ise Atatürkçülük bayrağını yükselte yükselte faşizmlerini kurdular.

Atatürkçü endoktrinasyon bugün de hâlâ Türk toplumu içinde egemendir. Öyle olmasaydı, 12 Eylül darbesi bu kadar geniş bir destek bulamazdı. 12 Eylül öncesindeki terör mizanseninin kitleleri caydırdığı, korkuttuğu... ve bir askeri darbenin psikolojik ortamını hazırladığı doğrudur.

Ama işte soru asıl buradadır. Niçin bir askeri darbe? Şayet Türk toplumu, her bunalıma düştüğünde orduya davetiye çıkaracaksa asla demokrasiyi özümsememiş demektir. Yani el'an Atatürkçülüğünü sürdürüyor demektir.

Bu yılki Cumhurbaşkanlığı seçimi Parlamento'da değil de, birinci derece oyla yapılsa, Kenan Evren'in %50'den fazla oy alarak kazanabileceği söyleniyor. Bu gözlem, maalesef doğrudur.

O Kenan Evren ki, terör bahanesiyle gelmiş, fakat ilk yaptığı iş halkın her türlü ekonomik-demokratik hakkını yoketmek olmuştur. Reel işçi ücretleri düşmüştür, ulusal gelir düşmüştür. Halkın beli her geçen gün bir kat daha bükülmüştür. Ve herkes de biliyor ki, Özal'ın arkasında Evren vardır.

Buna rağmen K.Evren'in hâlâ böyle bir şansından sözedilebiliyorsa, bunun biricik nedeni Türk toplumundaki devlet tapıncıdır ve onun da özünü ordu mitosu oluşturmaktadır. Yani iş gelip gene Atatürkçü ideolojinin Türk toplumundaki etkisine dayanmaktadır.

Üstelik bu etki sadece politize olmamış kesimlerle sınırlı değildir. Solda politize olmuş pek çok kimsede de Atatürkçülüğün şartlandırmaları vardır. Nitekim, Atatürkçülük sakızını burjuvazi, gericilik ve faşizm çiğneye çiğneye bu sözcüğün artık cılkı çıktığı için, solda Atatürkçülüğü ya da etkilerini taşıyanlar, Atatürkçülük yerine Kemalizm sözcüğünü kullanmayı tercih ederler. Sanki Atatürkçülük deyince, gericilik, zorbalık, burjuva devlet propagandası oluyor da, Kemalizm denilince bu kavram sol bir içerik kazanır zehabına kapılırlar.

İşte, Atatürkçülük, gerek politize olmamışlarda, gerekse ilerici, demokratik yönde politize olmuş pek çok kimsenin üzerinde derin izler bırakmış ise bunun en belirgin kanıtını özellikle ve özellikle Kürt sorununda görürüz. Pek çok sosyal, ekonomik ve siyasal konuda gerçekten ilerici, antiemperyalist olan pek çok kimse, Kürt sorununa gelince, Kürtler ayrılıp Türkiye'den kopacaklar —onların deyimiyle Türkiye'yi bölecekler— diye deh-

şete kapılır. Ulusların kendi geleceklerini, ekonomik, sosyal, siyasal statülerini özgürce belirleme hakkını savunmak şöyle dursun, on yıllardır Kürt halkına yapılmakta olan zulüm karşısında vicdanları, bilinçleri rahatsız olmaz; yani bunca hunharlık karşısında insan haklarını bile layıkıyla savunmazlar.

KEMALİST AYDIN VE ULUSAL SORUN

Oysa, aynı kimseler istisnasız tüm ulusal kurtuluş savaşlarını desteklemişlerdir. Onların bilinçleri, mantıkları bir ulusun bir başkası üzerinde tahakküm kurmasını almaz. Cezayir sorununda da, Hindiçini sorununda da, Filistin sorununda da, onlar mazlum uluslardan yana olmuşlardır. Daha daha, gene aynı kimseler, Kurtuluş Savaşı yıllarında Atatürk'ün "mazlum milletler" konusunda söylediklerini sık sık anarlar.

Ne var ki, emperyalizme karşı mazlum milletleri savunan Mustafa Kemal, kendi milleti mazlum millet (ezilen ulus) olmaktan çıkıp, siyasal bağımsızlığını elde ettikten sonra, bir başka milleti mazlumlaştırmış ve ulusal baskının yürütücüsü devletin sadece kurucusu olmamıştır. Şeyh Sait isyanından başlayarak, Kürt ayaklanmalarını, hareketlerini daima ezen politik önder olmuştur. Hem de, kendisinin liderlik yaptığı Kurtuluş Savaşı'na başlamadan önce, oluşturduğu geçici meclise Kürtler de katılmışlar, kurtuluş ordusuna sayısız asker de göndermişlerdir.

Bugün, Güney Afrika'daki, Namibya'daki kurtuluş savaşını destekleyen bir Türk aydını o savaşı verenler siyahtır, ırkçı-beyaz azınlık rejiminin tahakkümü altındadır diye mi desteklemektedir, yoksa prensip olarak her türlü ulusal baskıya karşı olduğu için mi? Sözünü ettiğimiz ulusların siyahi olması, kuşkusuz ki, tek başına bir sempati ve insancıllık vesilesi sayılamaz. Onların savaşlarını destekleyenler, dünya görüşü olarak, ilke olarak ulusal baskıya karşı oldukları için iki ulusun yanyana yaşamasını ancak ve ancak **hak eşitliği** ve tümüyle **gönüllü bağlar** şartıyla kabul ettikleri için o ezilenlerin yanındadırlar. Nitekim aynı insanlar, beyaz Amerikalı sarı ırktan çekik gözlü Vietnamlıyı eziyor diye Vietnam kurtuluş savaşının yanında olmamıştır. Ya da Filistinliler müslümandır, İsrail yahudidir diye Filistin kurtuluşunu desteklememiştir.

Yani sorun bir ilke sorunudur. Uygarlık ve çağdaşlık sorunudur. Bir sağ sol sorunu bile değildir. Tabii ki, insanlık, çağdaşlık sol düşünceyle, ilerici düşünceyle tutarlılık kazanır, fakat **ulusların** hak eşitliği, siyasal bağımsızlığı, serbest rızası bugün ne sadece Marksistlerin, ne de diğer solcuların, ne de sosyal demokratların ilkesidir. Faşistler ve ırkçılar dışında demokrat, liberal ve Hıristiyan demokrat sağ da bu prensipleri benimsemiştir.

Peki, başka devletler kendi ülkelerinde yaşayan farklı milliyetleri, ulusları, halkları, azınlıkları ezerken bu ulusal baskıya karşıyız da, Türk devleti Kürtleri ezerken niye suskunuz? Güney Afrika için, İsrail için ve geçmişte pek çok emperyalist ya da kolonyalist devlet için düşündüklerimiz yoksa ilkesel değil miydi? İlkesel idiyse —ki mutlaka ilkeseldi— peki ilkelerde çifte standart olur mu?

MİSAK-İ MİLLİ MANİSİ

Kürtlerin maruz kaldıkları baskılar karşısında susan, duyarlılık göstermeyen her Türk aydını, her Türk demokratı, ilericisi bu sorunun yanıtını bulmak ve kendiyle tutarlı olmak zorundadır.

Kemalizmin **Misak-i Milli**'si, diye söze başlandı mı işte o zaman ilkesizlik olur. Sadece ilkesizlik de olmaz, milliyetçilik de olur.

Misak-i Milli, deyim yerindeyse, Allah kelâmı mıdır? 1919-20 koşullarında, yenik düşmüş yani fiilen sona ermiş Osmanlı İmparatorluğu'nun işgal edilen ve edilmeyen topraklarından ne kadarı üzerinde bağımsız devlet talebinde bulunulduğunu gösteren bir çeşit taahhütnamedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun savaştan önce şu, şu, şu toprakları vardı, bunların önemli bir bölümünü işgal ettiniz, sonra da Yunanistan'ı saldırtıp Batı'yı da işgal etmeye başladınız. Ben Osmanlı devletinin varisçisi olarak yeni bir devlet kurmak istiyorum, o toprakların hepsini istemiyorum, ancak şu sınırlar içinde kalacak topraklara sahip çıkıyorum ve oraları terketmenizi istiyorum, terketmezseniz silahla savaşıp oraları kurtaracağım, demektir.

Ciddi bir ulusal kurtuluş mücadelesi veren her ulus ve o mücadelenin yönetimi bir harita çizmek zorundadır. Talebi ister tam bağımsızlık, ister özerklik, ister federasyon olsun, kendi kendisini yönetmek isteyen her ulusun ulusal yöneticileri böyle bir netliği baştan getirirler ve deklare ederler. Misak-i Milli denilen harita da budur.

Ankara Hükümeti bu taleplerle kurulmuş, savaşı bu sınırlara ulaşmak için başlatıp, sonuçlandırmıştır. Sonra da, henüz Lozan Antlaşması'nın imzalanmasını bile beklemeden Cumhuriyet ilân ederek —yani geçici hükümeti, kalıcı hükümete dönüştürerek— silahla elde ettiği bağımsızlığını, siyasal bakımdan da ilân etmiştir.

Bu yapılırken, Cumhuriyet sınırları dahilinde iki milliyet bulunmaktadır. Denilebilir ki, Osmanlı İmparatorluğu içinde bir Türk ulusu bile bulunmamaktaydı. Osmanlılıkta çeşitli milliyetler vardı. Gerçi hanedanı bulunduranlar Türk soyundan geliyorlardı. Atalarına sahip çıkıyorlardı, fakat sarayın Türklüğü de küçümsediği kimsenin meçhulü değildi.

Türk milliyetinin uluslaşma süreci, ancak 1908 devriminden sonra İttihatçılar zamanında başlamıştır: O zamana kadar Osmanlı'da burjuvazi diye sadece levanten burjuvazisi varken, ilk kez o tarihten sonra ve özellikle Birinci Dünya Savaşı içinde bir Anadolu ticaret burjuvazisi yeşermeye başlamıştır. Fakat bu burjuvazi esas olarak Türk olsa bile, Kürt ticaret burjuvazisi de buna dahildir. O sıralarda, Anadolu'da Türk olsun Kürt olsun ortaya çıkan eşraf zümresi Erzurum ve Sivas Kongrelerinin Mustafa Kemal'le bizzat örgütlenmiş ve 23 Nisan Meclisine katılmıştı.

Ama Cumhuriyetten sonra, ekonomik gelişme, devletçilik eliyle sağlanırken, devlet kapitalizmi Türk kapitalizmine dönüştü. Böyle

olunca da, Türk devleti Kürtleri ezmeye başladı, kendi milliyetini daha fazla kolladı, onun uluslaşma sürecini hızlandırdı, böylece, başta siyasal bağımsızlık sayesinde Türk milliyeti, milliyet olmaktan ulus olmaya dönüştü, Türk ulusu şekillendi. Buna karşılık, Kürt egemenleri de devletin içine alınarak, Türk kapitalizmine bağlandı, bu şekilde, Kürt milliyetinin uluslaşma sürecinin önü tıkandı. Aradan geçen zaman içinde, Türk ulusu sadece daha fazla gelişmekle kalmadı, aynı zamanda Kürdistan'ı sömüren, onun yeraltı ve yerüstü kaynaklarına el koyan bir ezen ulus durumuna geldi.

Yani, 1920 Ankara Hükümetinin Misak-i Milli'si bir ulusun diğer ulus üzerindeki tahakkümünün ve iki ulus arasında birincinin lehine zora dayalı bir ilişkinin gerekçesi haline geldi.

Eğer, yeni kurulan devlet her iki milliyetin de hak eşitliğini öngörseydi, her iki milliyetin uluslaşma sürecinde birisinin diğerine faikiyeti ve dolayısıyla diğeri üzerindeki siyasal baskısı olmasaydı, her iki ulus gönüllü bağlar temelinde ve ulusal, kültürel haklardan uzaklaşmadan birlikte bir gelişme gösterseydi, yani devlet her iki kesimin de müşterek devleti olsaydı Misak-i Milli her iki tarafın da benimsediği ortak bir temel olabilirdi.

Bunların hiçbirisi gerçekleşmediği gibi, tam tersine aradan geçen her yıl, Türkiye'nin Kürdistan üzerindeki avantajlılığını artırdı, bu avantajlar ve Kürdistan'ın sömürülmesi sürsün diye de baskı artırıldı.

Böyle olunca, elbette Kürt ulusunun yeni yetişen kuşaklarının aydınları, ilericileri, devrimcileri Misak-i Milli'yi reddeden bir perspektifle ülkelerinin ve uluslarının kurtuluşu için mücadele vermeye başladılar.

Tabii, üzerinde durduğumuz konu açısından, yani Kürtlere yapılan zülme susan ilerici ve demokratlara seslenmek yönünden, Misak-i Milli sorununa gelmeden önce, çok daha vahim, çok daha ivedi bir durum vardır: Kürdistan'daki militarist hunharlık... Kentlerde, kasabalarda, köylerde, mezralarda, hatta dağda, taşta zulüm gören, dayak yiyen, aşağılanan, karısına kızına sataşılan... işkencelere uğrayan, kitle halinde sürülen nice nice Kürt insanının hepsi siyasal bağımsızlık talebinde mi bulunmaktadır?

Ama konunun çözümünün ilkesel temeli bu olduğu için, Atatürkçü aydınlarımızdaki Misak-i Milli manisi üzerinde bu denli durduk.

MİLLİ PARANOYA

Bu ilkeyi her zaman savunduk ve ısrarla savunmaya devam edeceğiz. Ama yukarıda da vurguladığımız gibi, Kürdistan'daki zulme Türk ilericiliğinin, demokratlığının seyirci kalması, o ilkenin yanısıra çok daha ivedidir. Ezilen bir ulusun kendi kaderini tayin hakkı da temel haklardan birisidir, fakat Kürt insanı şu anda çok daha elemanter, çok daha temel bir hakkından yoksundur: Yaşama hakkından yoksundur. Bırakınız insanca yaşama koşullarından mahrumiyeti, salt yaşama hakkından yoksundur. Çünkü katliam, işkence, zorbalık, resmi devlet politikasıdır. Gitgide şiddetlenen azgınlaşan devlet politikasıdır.

Türk devletinin Kürt fobisi, artık her geçen gün bir paranoya haline gelmektedir. Paranoya gitgide arttıkça da, oradaki devlet görevlileri, kolluk kuvvetleri gitgide daha da kudurganlaşmaktadır.

Oysa bilinsin ki, ne korkunun ecele faydası vardır, ne de bu hale gelmiş paranoyanın tedavisi. Çünkü paranoya öyle bir hastalıktır ki, kanser gibi boyuna kendi kendini üretir. Paranoyak insan korktukça daha çok korkar, korkusunu düşündükçe daha çok çılgınlaşır, bu çılgınlıkla her türlü çılgınlığı yaptıkça, korkusu da büsbütün artar.

İşte Türk burjuvazisinin bu paranoyası, onun etkisi ve şartlandırması altında Türk toplumunu da sarmaktadır.

Halk arasında provokatörler tarafından faşistler, ırkçılar tarafından korku salacak dedikodular ve ilkellikler şimdiden yayılmaya başlanmıştır: "Kürtler gelip bizleri kesecek" diye yüreklere korku salınarak Kürt düşmanlığı körüklenmektedir.

Zaten şizofreniye, paranoyaya açık bir toplumsal psikoloji ve onu vareden ekonomik koşullar bulunmaktadır. Bunlar Türk milliyetçiliğinin ve şovenizminin toplumdaki güçlü izleriyle birleşince zaten binbir türlü şeyden korkmaya alışmış, alıştırılmış ve teşneleşmiş birtakım insanlar, şimdi de, Kürtlerin gelip kendilerini kesecеklerinden korkmaktadır. Yani mazlum Kürt halkı, bir de umacı gibi bir tehdit unsuru haline getirilmektedir.

Böyle bir korku taşıyan sıradan bir vatandaşa sormak gerekir? Madem öyle Kürtlerle niye uğraşıyorsunuz? Şayet Kürtler ayrılıp ayrı devlet kurmak istiyorlarsa, ayrılsınlar. Hayır, diyecektir. Niçin? Çünkü Kürdistan'ı kendi toprağı saymaya şartlanmıştır. Oysa, orası Türklerin babasının çiftliği değil. Oradan çıkan yeraltı madenlerinden yıllarca yararlanan Türkiye oldu. Petrolden yararlanan keza oydu. Türk işadamları için orası gümrüksüz, pasaportsuz, vizesiz çok da geniş bir pazar. Ayrıca Keban yapıldığından bu yana Kürtlerin kaynaklarından elektrik bile aktarılıyor.. ilh.

AMERİKAN KONGRESİ BİLE

Resmi ideoloji dün olduğu gibi bugün de Türk toplumunu bağnaz, ilkel, çirkin bir milliyetçilik propagandasıyla yanyana tutmaya çalışmaktadır. Komünizme karşı milliyetçilik, Kıbrıs'ta milliyetçilik, Türk-Yunan antlaşmasında milliyetçilik, Ermeni meselesinde milliyetçilik... ilh.

"Türkün Türkten başka dostu yoktur" şeklinde tekerlenen fobinin 12 Eylül'den sonra güdümlü olarak artırılması tesadüf değildir.

Amerikan Kongresi'nin Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Antlaşması Komisyonu'nun Türkiye'de insan hakları konusunda Kongre'ye sunduğu raporda Kürt sorununa özel bir bölüm ayrılarak, Türk yetkililerinin bu sorunun basına yansıtılmasından hoşlanmadıkları, çünkü ülke temellerinin sarsılmasından, iç dengenin bozulmasından çekindikleri, devletin, tüm yurttaşlarını güçlü bir milliyetçilik bağıyla bir arada tutmaya özel bir önem verdiği, Cumhuriyet'in kuruluşundan bu

yana Müslüman nüfusu tek bir ulus haline getirmeye çalıştığı, sonuçta Kürtçe dilini yasaklamaya kadar vardığı, Güneydoğu Anadolu'da sürdürülen ekonomik reformlarla Kürt nüfusunun Türk toplumu içinde asimile edilmek istendiği ifade ediliyor.

Ne yazık ki, bu tespitler doğrudur. Hem raporda yazılanlar birer gerçek olduğu için "ne yazık ki" diye söze başlamak gerekir, hem de, Amerikan Kongresi'nden —senatör ve milletvekillerinden ve dışişleri bakanlığı görevlilerinden— oluşmuş bir kurulun gördüğü, saptadığı gerçekleri, Türkiye'de yaşayan, Türk olan kimi demokratların, ilericilerin kabul etmemesi nedeniyle "ne yazık ki" demek gerekir.

ABD'nin Kürt sorununa el atmakla birtakım hesaplar gütmesi, yani Ortadoğu'daki dengelerde Kürt faktörünü hesaba katmaya başlaması hiçbir zaman raporda yazılı olanları inkâr etmek, gerçek olguları örtbas etmek, Kürt gerçeğini ve Kürt sorununu, Kürtlerin uğradığı zulmü, haksızlığı görmezlikten gelmek için mazeret olamaz.

ABD bu konuda Türk hükümetine Kürt konusunda baskı yapıyor, şu halde ben Türk hükümetinin yanında olayım demek hem ilkel bir kurnazlıktır, hem de solculukla, demokratlıkla, ilericilikle ilgisi olmayan, Türk hükümetinin Kürtlere olan baskısını aklayan bir davranıştır.

Acı olan, Türk inteligensiyasının öne çıkmış bir çok ismi bu konuda susarken Türk hükümetinin şovenist despotizmine muhalefet yapmazken, Avrupa sosyal demokratlarının, hatta Hıristiyan demokratlarının ya da ABD Kongresi'nin bu konuda kararlar alması, demarşlar yapmasıdır.

Aynı raporda Kongre komisyonu, Türkiye'de işkence yapıldığını, insan haklarının bulunmadığını da söylemektedir. Yani bu konuda ülkemizdeki demokratik muhalefetin saptamalarına katılmaktadır. İnsan haklarının pek çok yönü konusunda ülkemizde giderek gelişen bir muhalefet vardır, fakat insan haklarının bir parçası olan Kürt ulusal demokratik hakları, Kürt insanlık hakları konusunda aynı muhalefetin aynı duyarlılığı göstermediği de bilinmektedir.

SORUN MİLLİYETLER SORUNUDUR

Öte yandan, Kürt sorununu bir kalkınma sorunu olarak görmek de sorunun özünü görmemek demektir. Bu olsa olsa Türk devletinin işine yarar. Zira bu konudaki resmi görüş de bu doğrultudadır.

Oysa Kürdistan'ın Türkiye'ye göre göreceli geri kalmışlığının nedeni Türk burjuvazisidir, onun şovenizmidir. Kürdistan'ı sömüren, onun servetlerine el koyan, orayı geniş bir pazar olarak kullanan Türk burjuvazisi nasıl olur da Kürdistan'ı kalkındırabilir, ekonomik refaha götürebilir? Hangi ezen ulus, ezdiği ulusu ihya etmiştir? Çünkü bir ulusun bir başka ulusu ezmesi kaba bir milliyetçilik ve şovenizm dürtüsünün sonucu değildir ki, o ezme-ezilme olayı elbette ekonomik sömürü temelinden, kaynaklara el koymaktan, pazarı elinde tutmaktan kaynaklanmaktadır.

Sorun ekonomik temel üzerinde bir milliyetler sorunudur. Örneğin Türk burjuvazisi niçin Kürtleri asimile etmek için bu denli uğraşmıştır, uğraşmaktadır. Kürt ulusal bilincinden niçin korkmaktadır? Kürt kültüründen niçin çekinmektedir, Kürt dilini niçin yasaklamaktadır? Salt Atatürkçü devlet ve onun ordusu öyle istediği için mi? Elbette değil. Kürdistan'ın ulusal bilinçlenmesinden Kürt dilinin ve kültürünün gelişmesinden korkmanın temelinde, günün birinde Kürt halkı kendi haklarına sahip çıkacak ve Türk burjuvazisine Kürdistan'ı sömürtmek istemeyecek, oradan sağlanan avantajlar yitecek, geniş bir pazar yitirilecek diye.

Sorun bir milliyetler sorunudur ve milliyetler sorununu çözmenin yegane yolu, tam hak eşitliğidir, serbest rızadır ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını tanımaktır.

Dünyanın her yerinde sorun bu temellerde çözülmüştür. Kürdistan sorunu da er veya geç ama mutlaka bu prensipler ışığında çözümlenecektir.

Resmi ideoloji sorunun bir milliyetler sorunu olduğunu asla kabule yanaşmamaktadır. O hâlâ geri kalmışlık, kalkınmışlık, kalkınamamışlık gibi sözleri tekerlemekte, Kürtlerin köken bakımından Türk olduğunu iddia etmek için binbir dereden su getirmektedir.

GERÇEKLER ÖRTBAS EDİLEMEZ

Ama bütün bu çabalar beyhudedir. Resmi ideoloji de günün birinde, hem de çok uzak olmayan bir erimde Türkiye'de Kürt milliyetinin varlığını tanımak zorunda kalacaktır. Çünkü Kürdistan'daki ve Türkiye genelindeki sosyal süreçlerin önüne geçemeyecektir. Gerçekleri ne denli örtbas etmeye çalışırsa çalışsın, gerçekler onu kovalayacaktır.

Turgut Özal'ın "çağ atlayan" Türkiyesi, bu sorunun üzerinden atlayarak yakasını ondan kurtaramayacaktır. O kadar ki, rejimin velinimeti, banisi ve hamisi ABD bile Evren'e, Özal'a baskı yapmaya başlamıştır. AT kapısını aralamak hevesiyle Avrupa'da her gittikleri ülkede karşılarına bu sorun çıkartılmaktadır.

Hiç merak edilmesin, yarın, Türkiye'deki demokratik muhalefetin Kürt konusundaki suskun kesimleri de bu konuya eğilmeye başlayacaklar ve sorunun Türkiye'de demokrasinin bir bütün olarak kazanılması ve kalıcılaştırılması açısından taşıdığı hayati önemi de kavrayarak çağdaş, onurlu bir yaklaşımın gereklerini cesaretle yerine getireceklerdir. Dileriz ki, o günler fazla gecikmesin.

Umarız, dünyanın her yerinde demokrasiyi, insan haklarını, ulusal hakları savunanların, Türkiye'deki demokrasi sorunları konusunda mücadele verenlerin Kürt sorunundaki duyarsız ögeleri de bu sorunun her şeyden önce insan hakları sorunu olduğunu ve o hakları da diğerlerinin yanısıra savunmanın çağdaş aydının görevi ve onuru olduğunu bir an önce kavrasınlar ve resmi ideolojinin de, Atatürkçülüğün de tabularından, çerçevesinden, etkilerinden, izlerinden kurtulsunlar. ■

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

Yurtdışı Eki

SAYI: 328
ŞUBAT / MART 1989

Seçme ve Seçilme Hakkı

Son yıllarda, başta F.Almanya olmak üzere, yabancılara seçme ve seçilme hakkı tanımayan diğer Batı Avrupa ülkelerinde tartışılan önemli konulardan biri de yabancıların seçme ve seçilme hakkını kullanabilmeleri olgusudur.

Yaklaşık 30 yıl önce "misafir işçi" diye getirtilip işyerlerine yerleştirilen, misafirlik süreleri bitince de dönecekleri hesaplanan yabancı işçiler —ki onlar da kendilerini bu ülkelerde hep geçici gördüler— kalış süreleri uzadıkça, ya da kalıcılaşma eğilimleri ağır basmaya başladıkça, kendilerinin her türlü hareketini, yaşam biçimlerini düzenleyen, kontrol altında tutan, yön veren politikalara müdahale etme gereğini duymaya başladılar.

Önce kendilerini doğrudan ilgilendiren uygulamaların iyileştirilmesi yönündeki isteklerini çeşitli vesile ve kaynaklarla dile getirdiler, belli iyileştirmeleri sağladılar. Yine, belli bir dönemde kendilerine sağlanan kolaylıkların bir başka dönemde kolayca geri alınabileceğinin örneklerini yaşadılar, yaşıyorlar.

Yabancılar arasında kendi problemlerinin çözümünün başka yerlerden beklenerek gerçekleşmeyeceği görüldükçe ve daha da önemlisi, yerli halk gibi kendilerinin de vergi verdikleri, hastalık sigortalarını ödedikleri, ekonomiye katkıda bulundukları, aynı işyerlerinde yan yana çalıştıkları, ulaşım araçlarında birlikte seyahat ettikleri, aynı okullarda aynı eğitimi gördükleri, aynı yerlerden alış-veriş yaptıkları, yasalar karşısında aynı sorumlulukları taşıdıkları, kısacası aynı ülkede birlikte ortak bir yaşam sürüldüğü ve sürüleceği görüldükçe, politikaların oluşturulmasına doğrudan katılma istekleri yükseltilmeye başlandı.

Geçen kısa süre içinde yabancıların seçme ve seçilme hakkı, yabancılara bu hakkı tanımamakta ısrar eden ülkelerden özellikle F.Almanya'da somut başarılar kazandı. Sosyal demokratların iktidarda olduğu eyaletlerden önce Hamburg, sonra da Schleswig-Holstein eyalet hükümetleri gelecek belediye seçimlerinde yabancıların da içinde aktif olarak yer alabilecekleri seçim programlarını parlamentolardan geçirerek yasalaştırdılar. Yine F.Almanya'nın en büyük ve en çok yabancıyı barındıran Kuzey Ren Vestfalya Eyaletinin sosyal demokrat hükümetinin de yabancıların belediye seçimlerine katılabilmeleri doğrultusunda girişimleri var.

İşin buraya kadar olan yanı olumlu bir gelişme olmakla birlikte çeşitli olumsuzlukları ve eksiklikleri de içinde barındırıyor. Mesela, Schleswig-Holstein eyaleti seçme ve seçilme hakkını bu eyalette yaşayan tüm yabancılara değil, sadece Hollanda, Danimarka, İrlanda gibi —bu ülkelerde yaşayan F.Alman vatandaşları seçme ve seçilme hakkını kullanabiliyorlar— ülkelerden gelmiş yabancılara tanıdı. Ayrıca nüfusunun kalabalıklığıyla, politik hareketliliğiyle F.Almanya'nın diğer eyaletlerini etkileyebilen Kuzey Ren Vestfalya eyaletinin öngördüğü sistem ise daha da anlamsız. Açıklandığına göre, Kuzey Ren Vestfalya eyaleti gelecek yerel seçimlerde yabancılara aday olup seçilme imkanlarının olmadığı, sadece seçme hakkını kullanabilecekleri bir sistemi yasalaştırmayı düşünüyor. Sosyal demokrat hükümetin böyle bir uygulamaya başvurmasında ne tür kaygıları vardır bilinmemekle birlikte, bu davranışın burjuva anlamda da olsa demokratlıkla bağdaşmadığı ortadadır.

Öte yanden gerici koalisyon hükümeti ve yandaşları, başta Hamburg eyaletinin kararı olmak üzere diğer eyaletlerin yabancılara seç-

(Devamı IV. sayfada)

Batı Berlin Seçimleri Bir Sinyal mi?

Yabancıların oturdukları evleri içindekilerle kundaklayıp yakmalarıyla, sokak ortalarında yalnız yakaladıkları yabancıları linç etmek istemeleriyle, zaman zaman öldürmeleriyle, duvarlara yabancı aleyhtarı yazılar yazmalarıyla, yabancı düşmanı mesajlar ileten kompüter oyunları üretmeleriyle, Federal Posta idaresi ile anlaşıp, içinde yabancıları aşağılayan, onlara tehditler savuran ifadelerin yer aldığı 26 milyon mektup-bildiriyi hemen tüm F.Almanya'ya dağıtmalarıyla, Alman antifaşistlerine, ilericilerine saldırılarıyla ve en son olarak da 29 Ocak 1989'da B.Berlin'de yapılan seçimlerde Senato'ya 11 temsilci sokmalarıyla neonazi örgüt ve partiler F.Alman kamuoyunun gündemindeki yerlerini koruyorlar.

B.Berlin'de haftalar boyu Hitler döneminin sloganlarıyla ve yabancıların F.Almanya'yı bir an önce terketmelerini isteyen yabancı düşmanı propagandalarıyla seçime katılan Republikaner (Cumhuriyetçiler) adlı partinin bu seçimlerde %7,5 oranında oy alması ve Senato'ya girmesiyle kamuoyunda yaşanan şok hâlâ devam ediyor.

Republikanerler'in B.Berlin Senatosuna girmelerinin ötesinde işin ilginç olan bir diğer yanı ise, genel seçimlerde B.Berlin'in statüsünden dolayı oy kullanma hakları olmayan B.Berlinlilerin Federal Parlamento'da temsili için uygulanagelen işleme göre, kazandıkları milletvekillerinden Bonn'a otomatikman temsilci göndermeleri. Bu uygulama sonucunda 1945'ten bu yana Federal Meclis'e giremeyen neonazi örgütler 1990'da yapılacak genel seçimlerden sonra %5'lik barajı aşamasalar dahi Meclis'te iki milletvekili ile temsil edilecekler.

Republikanerler, F.Almanya'nın Bavyera eyaletinde uzun yıllardır iktidarı elinde tutan, gerici, yabancı düşmanı politikaları ile de tanınan CSU adlı partinin bu politikalarını yeterli bulmayıp partiden ayrılan milletvekillerinden Franz Handlos, Ekkehard Voigt ve Hitler'in muhafız subayı olarak görev yapan, eski görevinden gurur duyduğunu bugün her fırsatta belirten SS subayı ve şu anda partinin genel başkanlığını yürüten Franz Schönhuber tarafından 27 Kasım 1983'te kuruldu. B.Berlin seçimlerinden sonra aktüelleşen Republikanerler kendilerini diğer neonazi örgüt ve partilerden sözde ayrı tutmak istemelerine rağmen, yayın organlarında, seçim propagandalarında, kendileriyle yapılan röportajlarda dile getirdikleriyle gerçek yüzlerini gösteriyorlar.

Hitler faşizminin 1945'te yerle bir edilmesinden sonra, faşizmin F.Alman toprakları üzerinde bir daha hayat bulmasının önünü almak üzere 1956 yılında çıkartılan bir yasa ile örgütlenmeleri yasaklanan faşist örgüt ve partilerin, yasaya rağmen bugün ulaştıkları örgütlenme seviyesi (69 tane çeşitli örgüt ve parti var) ve örgütledikleri insan sayısı olayın boyutlarının hiç de küçümsenmeyecek ciddiyette olduğunu gösterіyor.

İçişleri Bakanlığı'nın son yılı kapsayan ve kamuoyuna açıklanan raporuna göre neonazi örgütlere ait 33 gizli örgüt evinde 156 kilo dinamit, 230 infilak bombası, 50 bazuka, 258 el bombası, 13 bin 250 mermi, 15 otomatik silah ve kimyasal maddeler ele geçirilmiş. Ele geçirilen silah ve mühimmatın orduya ait depolardan elde edilmiş olması, neonazi örgütlerin emniyet teşkilatı ve ordu içinde oldukça yandaş bulmalarıyla birlikte değerlendirilince —ki Republikanerler'in B.Berlin teşkilatından seçilen 11 milletvekilinin 8'inin polis olması, ya da NPD'nin olsun bugünlerde İçişleri Bakanlığınca yasaklanan NS (Milliyetçi Birlik)'in ve yasaklanması için İçişleri Bakanlığı'na birçok kereler girişimde bulunulan FAP (Hürriyetçi Alman İşçi Partisi)'nin ideologluğunu ve şefliğini yapan Micheal Kühnen'in ordudan atılmak zorunda kalınan bir subay olması— olayın ciddiyetini bir kere daha gözler önüne seriyor.

Bugün varolan neonazi örgütlerden en az 10 tanesi doğrudan doğruya Hitler rejiminin geri getirilmesi doğrultusunda propaganda yaparak, Hitler'in partisi NSDAP'nin tekrar serbestçe faaliyet göstermesini istiyorlar. Ayrıca, neonazi örgütlerin üyelerince çeşitli zaman ve değişik yerleşim birimlerinde gerçekleştirilen saldırılar sonucu 10'u yabancı 38 kişinin ağır yaralanmış olması, 115 kişinin (resmen tespit edilebilenler) ölümle, ya da benzeri argümanlarla tehdit edilmesi ve 1005 kere yine çeşitli zaman ve değişik yerleşim birimlerinde "Türkler defolun", "yabancılar dışarı", "biz tekrar burdayız-NSDAP" ve benzeri yazılar yazılmış olması İçişleri Bakanlığının 1988 yılını kapsayan raporunda açıklanan bilgilerden diğerleri.

Neonazi örgüt ve parti sayısının çokluğu bir yanıyla bölünmüşlükleri, güçlerini dağıtmış oldukları doğrultusunda değerlendirilse de, varolan neonazi örgütlerin ortak özelliklerinin başında Alman halkının üstün bir ırk olduğu, ırk olgusunun kuracakları toplumda en belirgin özellikler arasında yer alacağı, kurmayı öngördükleri sistemde sosyal hak ve özgürlüklerin hiç birine yer verilmeyeceği, komünizmin en büyük düşman olarak görülmesi ve yabancı düşmanlığı gibi özellikler gelmektedir.

Üye sayılarını son yıllarda %14 civarında artırdıkları Anayasayı Koruma Örgütü tarafından açıklanan, neonazi örgüt ve partilerin —ki bunlara F.Almanya İçişleri Bakanlığınca "aşırı" sayılmadığı için izlenen örgütler listesine sokulmayan Republikanerler dahil değildir— yaşanmış acı deneylere rağmen Alman toplumu tarafından itibar görmesi, bazı toplumbilimciler tarafından, Alman toplumunda iyileştirilmesi için hiç vakit geçirmeden üzerine gidilmesi gereken bir hastalık olarak değerlendiriliyor.

B.Berlin'in bir başlangıç olduğunu, galanın önümüzdeki dönemde yapılacak Bavyera eyaleti seçimleriyle gerçekleşeceğini —yapılan

bir araştırma Republikanerler'in Bavyera eyalet seçimlerinde %8 oranında oy toplayacaklarını belirlemiş— ve 1990 genel seçimlerinde ise tüm F.Almanya'da barajı aşıp Federal Meclis'te üçüncü büyük parti olacaklarını söyleyen Republikanerler'in ya da aynı yöntemleri ve fikirleri benimseyen diğer neonazi örgüt ve partilerin bugün geldikleri noktanın telaşlanılacak bir gelişme olmadığını ileri sürenlerin yanısıra, Hitler'in de başlangıçta küçük bir parti ve arkasındaki küçük bir azınlıkla yola çıktığını Alman halkının —burada Alman halkının Hitler döneminde de, şimdi de faşizme karşı mücadele eden kesimlerini özenle ayırmak gerekir— milliyetçi duygularına, para babalarının da ceplerine iyi hitap ettiği için seçim yoluyla ve kitle desteğiyle gelip iktidara geçtiğini hatırlatıp tırmanan tehlikenin derhal bertaraf edilmesinin gerekliliğini dile getirenler de var.

F.Almanya'da başta neonaziler olmak üzere gericileri rahatsız eden olgulardan, burada yaşayan, çalışan yabancıların bu ülkeyi kısa bir zaman içinde terketmeyecekleri aksine kalıcılaşma eğilimlerinin arttığı somut bir olgu. Bugün 2,3 milyonla %9'a yaklaşan ve böylece Hitler'in iktidara geldiği dönemdeki işsizlik oranını aşan problemin —ki Hitler ve yandaşları işsizlik sorununu çözecekleri doğrultusunda yaptıkları yoğun propagandalarla kitle desteğini artırmışlardır— bu sistem içinde çözülmeyeceği de ortadadır. Diğer yandan işçi sınıfı ve emekçi kesimlerin yıllardır verdikleri mücadeleler sonucu tekellere ve diğer gerici odaklara rağmen kazandıkları ve korunmasında kararlı taraftarları olan her türlü ekonomik, demokratik hak ve özgürlükler var. Gerici koalisyon hükümetinin istediği gibi politikalar izlemesine engel olan bu ve benzeri olgular iyi gitmeyen işlerin sorumlusu olarak topluma pompalanınca ortaya çıkan panik havasını değerlendirmek de neonazi örgüt ve partilere düşüyor.

Seçim propagandalarında böylesi olguları kullanarak, B.Berlin'de seçime katılan her 100 kişiden yaklaşık 8'inden oy alan ve 11 milletvekili çıkaran Republikanerler'in bundan sonra yapacakları, yabancı düşmanlığını daha da tırmandıran, demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasını isteyen politikalarını en yetkili yerlerde dile getirmek olacaktır. Doğrudan yaptırım güçleri olmamakla birlikte taraftarlarını ve diğer hoşnutsuzları istim üstünde tutarak, çeşitli provokasyonlar yaratabilecekleri de ayrı bir olgu. Ayrıca yabancı düşmanlığının tırmanmasında, demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanması doğrultusunda politikalar izleyen, gerici koalisyonun ortaklarından özellikle CSU'nun tabanının neonazi örgütlere gitmemesi için daha sağa kayması, daha gerici konumlara gelmesi de önümüzdeki dönemde yaşanacak diğer gelişmelerden biridir. CSU ve dolayısıyla koalisyon hükümeti daha da gerici konumlara geldikçe yabancı düşmanlığı tırmanacak, ekonomik, demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanması için politikalar izlenecektir. Ve bu nokta da yine, hoşnutsuzlara radikal çözümler öneren neonazi örgütler daha çok nefes alabilecekleri alanlar bulacaklardır.

60'lı yıllarda NPD (Milliyetçi Alman Partisi)'nin bir çok eyalette, 1987'de DVU (Alman Halk Birliği)'nin Bremen eyaletinde ve şimdi de Republikanerler'in B.Berlin'de seçilme barajını aşıp eyalet meclislerine temsilci sokabilmelerinin açıklamasını biraz da bu politikalarda aramak gerekiyor.

Bugün F.Alman halkının büyük çoğunluğu insanlık suçu olarak mahkum edilen faşizmin, toprakları üzerinde yeniden hayat bulmasına karşıdır. Karşı olduğunun örneklerini B.Berlin seçim sonuçlarının açıklanmaya başlanmasından bu yana düzenlenen protesto gösterilerine kitlesel katılımıyla bir kere daha göstermiştir. Ama, bilince çıkarılması ve hiçbir gerekçeyle küçümsenmemesi gereken olgu, F.Almanya'da çeşitli etkenlerden dolayı faşizm tehlikesinin tırmanışa geçmiş olmasıdır. Onun için şimdi, hiç bir provokasyona ve oyuna gelmeden her türlü imkan en ince ayrıntısına kadar değerlendirilerek faşist tehlikeye karşı, bugüne kadar verilenin çok çok daha üstünde mücadele etmek yerli ve yabancı tüm demokrasi güçlerinin önlerindeki en acil görevdir. Hepimize, gelecekleri varsa görecekleri de vardır deme kararlılığı ve sorumluluğu düşmektedir. ■

"*Cumhuriyeti* Cumhuriyetçilerden Koru!"

SEÇME VE SEÇİLME HAKKI

(Baştarafı I. sayfada)

me ve seçilme hakkı verme konusundaki programları ve öngörülerine kinlerini kusmaktan geri durmadılar. Sosyal demokrat hükümetlerin yabancılara seçme ve seçilme hakkı tanımalarını ülkeye ihanet etmekle niteleyip, F.Almanya'da bu hakka sadece Alman vatandaşlarının sahip olduğunu, bu olgunun Federal Anayasa ile de belirlendiğini, yabancılara seçme ve seçilme hakkının verilmesinin anayasaya aykırı olduğunu, seçimlere katılmak istiyorlarsa, yabancıların F.Alman vatandaşlığına geçmeleri gerektiğini söylediler.

Ayrıca Federal İçişleri Bakanı Zimmermann da Hamburg ve Schleswig-Holstein eyaletlerinin yabancıların seçimlere katılmaları yolunda aldıkları kararın iptal edilmesi için Anayasa Mahkemesi'ne başvuracağını açıkladı.

İnsanlığın uzun mücadeleler sonucu kazanıp kendine malettiği seçme ve seçilme hakkının aynı koşullarda yaşayanların arasında kimliği başka diye birilerinden esirgenmesinin demokratlıktan öte insanlıkla ilişkisinin olmadığını söylemek hiç de abartma değildir.

Gerici çevrelerin, yabancılara seçme ve seçilme hakkı tanınması olgusuna daha kurnazca yanaşanları ise, seçme ve seçilme hakkının yabancılar arasında Ortak Pazar ülkelerinden gelenlere tanınabileceğini, bunun dışındakilere ise tanınmasının mümkün olmadığını söylüyorlar. Bu noktada tüm yabancıların seçme ve seçilme hakkına bugüne kadar sahip çıkan, bu doğrultuda mücadele eden güçlere hazırlanmak istenen tuzağa düşmemek, güçleri bölmemek görevi ve uyanıklığı düşmektedir.

Birkaç yıl öncesine kadar yabancılar ve yerli halktan ilericiler, demokratlar tarafından savunulan seçme ve seçilme hakkının bugün, içinde taşıgıdı eksikliklere ve olayın tümüne karşı çıkanların çokluğuna rağmen belli bir somutluğa erişmesi, yabancıların ve onların bu haklarını kullanmaları için mücadele eden demokrasi güçlerinin başarılarıdır.

Şimdi bu güçlerin önlerindeki görev, birincisi, gelinen noktanın kalıcılaşmasını, herhangi bir şekilde geriye götürülmemesini sağlamak üzere sorumlu davranmak ve mücadeleye devam etmektir. İkincisi, seçme ve seçilme hakkının bir bütün olduğunun, bütünlük arzeden böylesi bir hakkın ne vesileyle olursa olsun bölünmesinin ve bir bölümünün gaspedilmek istenmesinin mahkum edilmesidir.

Ortak Pazar üyesi ülkelerden olsun, diğer ülkelerden gelenler olsun tüm yabancılar, kendilerinden esirgenen seçme ve seçilme hakkını, onların her türlü demokratik hak ve özgürlüklerini destekleyen tüm ilericilerin de yardımıyla kazanacakları günler uzak değil. ■

İran'da İdamlar Sürüyor

İran'da teokratik rejim Körfez Savaşı'nın sönümlenmeye başlamasıyla birlikte ülke içindeki baskı ve katliamlarını artırmaya başladı.

İran ile Irak arasında sekiz yıl süren savaş sonrasında, insan kaybının yanısıra, maddi-ekonomik yıkım da giderek daha belirgin biçimde duyuluyor. Halk kitlelerinin savaştan ve savaşın getirdiği yıkımdan duyduğu hoşnutsuzluğu bastırmak üzere mollalar rejimine muhalif binlerce kişi barbarca bir "ibret-i alem" anlayışıyla idam ediliyor.

80'li yıllarda dünya üzerindeki siyasi amaçlı en büyük çapta "gizli infaz" olarak nitelenen idamlar İran'da insan hakları ve uluslararası hukuk kurallarının hiçbir şekilde geçerli olmadığını gösteriyor. Öyle ki daha önce yargılanıp belirli bir cezaya mahkum olanlar, bir gün ansızın asılıyorlar. 1988'in son 4 ayında asılan binden fazla siyasi mahkumun hemen tümü 1986 ve öncesinde tutuklanmıştı.

İnfazların Tahran, Meşhed, İsfahan, Tebriz, Hamedan, Urumiye başta olmak üzere İran'ın hemen bütün şehirlerinde sürdürüldüğü bildiriliyor. Ailelere infazlarla ilgili hemen hiç bilgi verilmiyor, ya da cenaze töreni yapmamalarını sağlamak üzere maddi teminat isteniyor. Siyasi muhaliflere, özellikle komünist ve devrimci-demokratlara yönelik son saldırılarda, TUDEH, Halkın Fedaileri (Ekseriyet) örgütü ve diğer devrimci parti ve örgütlerden yüzlerce yönetici kadro ve üye yokedildi. Binlerce tutuklu, sadece rejime muhalif oldukları için aynı tehditle karşı karşıya bulunuyor.

Nitekim İran İçişleri Bakanı Muhteşemi "sorunu kökünden halletmek üzere" bütün rejim muhaliflerinin idam edildiğini açıkladı. Geçtiğimiz aylarda ise ülkenin çeşitli yerlerinde toplu mezarlar bulundu. Örneğin Tahran'ın doğusundaki Havaran'da ve diğer yerlerdeki mezarlıklarda, "Marksist tutuklular bölümü"nde yüzlerce ölü ortaya çıkarıldı.

İran'daki bu katliamlara özellikle insan hakları şampiyonluğu yapan Batı'nın pek bir tepki göstermediği, kitlesel idamlardan çoğu kez söz dahi edilmediği gözleniyor. Ağır ekonomik, mali yıkım içindeki İran'da savaş sonrası yatırım planlarıyla haşır neşir olan Batı Avrupa hükümetleri İran'da insan hakları konusunda uluslararası bir baskı oluşturmaktan yana görünmüyorlar. Bu konudaki çifte standart Şubat ayında patlak veren Salman Rüştü olayında daha da açık biçimde görüldü. Humeyni'nin yazar aleyhine çıkarttığı ölüm fermanına politik ve diplomatik açıdan haklı olarak sert biçimde karşılık veren Batı, Molloların içerde siyasi muhaliflerini yok etmesine aynı tepkiyi göstermeye hiç istekli görünmüyor.

Mollalar rejiminin sürdürdüğü bu insanlık dışı saldırı karşısında İran'lı komünist, devrimci, demokrat ve yurtseverlerle dayanışma yükseltilmeli, İran'da idamlar bir an önce durdurulmalıdır. ■

Yeniden Yapılanmanın Entelektüel Gücünü Artıralım

M. Gorbaçov'un SBKP MK'de bilim ve kültür emekçileriyle 6 Ocak 1989 tarihinde yapılan toplantıdaki konuşmasının genişçe bir bölümünün çevirisini yayımlıyoruz.

Yeniden yapılanmanın kültür eserleri boş bir alanda oluşmuyor. O halkımızın, toplumumuzun uzun tarihi boyunca ve devrimden bu yana son 70 yıl içinde ulaştıklarının hepsini kapsıyor. Bu bağlamda tarihimize ilişkin araştırmaları geniş bir cephede geliştirmek zorundayız. Halkın en yararlı kazanımlarını almak ve aynı zamanda gelecekteki yanlışlıkları önlemek için acı deneyimleri de görüp anlayarak tarihe yönelmemizi olumlu buluyorum.

Şunun söylenmesi gerekir yoldaşlar, toplumun düşünsel yaşamına yalnız aydınların değil, tüm halkın böylesine çok yönlü biçimde, böyle bir yoğunlukta, böyle ilgi ve böyle canlı katılımı daha önceleri görülmemişti. Bir çok yeni ve ilginç şey, ahlakı pekiştiren ve insanı yücelten pek çok şey yaşamımıza girdi. Bu bir gerçektir ve yeniden yapılanmanın büyük kazanımı ve bizim büyük etkinliğimizdir. Ancak diğer alanlarda olduğu gibi bu köklü ve büyük süreç pek öyle basit bir şekilde geçmiyor, oldukça çelişkili bir karakter taşıyor. Bizi huzursuz eden ve hatta ciddi endişeler yaratan belirtilerin varolduğunu açıkça söyleyelim.

Toplumsal gelişmenin fosilleşmiş dogma ve klişelerini aşan, toplumsal ilişkilerin kemikleşmiş biçimlerini altüst eden ve halkın muazzam potansiyel güçlerini, açıklık ve demokrasiyle meydana çıkaran bu hızlı süreç, kimilerinin dengesini bozdu ve şaşkınlığa düşürdü. Manevi ve ahlaki değerlerin yozlaşmasından söz edenler var. Oysa sözkonusu olan, kanımca bu değerlerin yeniden canlandırılmasıdır. Maliyet muhasebesinin, kira ve sözleşme düzenlemelerinin, kooperatiflerin, ekonomide sosyalizmden vazgeçmekle aynı şey olduğu şeklinde imalar yapılıyor. Oysa tam da bu ve diğer biçimlenmeler aracılığıyla sosyalist mülkiyette ve sosyalist üretim ilişkilerinde varolan muazzam potansiyeli kullanarak yabancılaşmanın üstesinden gelmek ve insana üretimin efendisi olarak yerini tekrar vermek istiyoruz.

Yeniden yapılanmanın sözümona ekonomide, toplumsal ilişkilerde ve milliyetlerarası ilişkilerde sorunlar ve zorluklar çıkardığını söyleyerek bizi yıldırmaya uğraşıyorlar. Ancak, bütün bunların bize geçmişten kaldığını, yıllar boyunca biriktiğini ve yeniden yapılanmanın kimilerinin görmekten kaçındığı eski hastalıkları gün yüzüne çıkardığını çok iyi biliyoruz.

Yeniden yapılanmayla bu sancılı sorunlar arasında bir bağlantıdan söz ediliyorsa, kanımca bu yalnızca şu anlamda olmalıdır: Yeniden yapılanma bize bu sorunların nedenini araştırma ve kavrama ve de onların çözüm yollarını bulma olanağını sağlamaktadır.

Elbette ekstremist ve her türden sorumsuz unsurlar yeniden yapılanma sürecinden kendilerine pay çıkarmaya ve spekülasyon yapmaya çalışıyorlar. Bu var ve bunu görüyoruz. Ancak bu yeniden yapılanmadan kuşkulanma nedeni olamaz, yeniden yapılanma sürecini yavaşlatmak ve durdurmak için bahane olarak kullanılamaz. Yeniden yapılanmayı yıkıcı bir şey olarak, kurulu her şeyi yıkmaya yönelik bir şey olarak göstermek isteyenler de var. Bunun kaynağı aşırı duygusallık ve hastalıklı fantezi olsaydı belki anlaşılabilirdi. Ama arkasında politik bir davranış saklanıyorsa bu davranışı reddedip geri çevirmek zorundayız.

Aynı ölçüde başka bir aşırılık da, yeniden yapılanmanın gidişatının ve yönünün sol radikal açıdan değerlendirilmesi, kabul edilemez. Biz yeniden yapılanmanın yapay bir şekilde teşvik edilmesine, yeniden yapılanmanın temposunu artırma, merhaleleri atlama çağrılarına karşıyız. Mücadeleyi sertleştirmek ve tutkuları yapay olarak kızıştırmak, toplumumuzu yeniden yapılandırmak ve demokratikleştirmek üzere terketmeye çalıştığımız aynı yöntemlere göre kadroları değiştirmek için yapılan maceracı ve sorumsuz çağrıları özellikle tehlikeli buluyoruz.

Halkımız —bundan kesinlikle eminim— geçmişe, yaşanan bütün olaylara, yapılan tüm işlere ve önceki kuşakların yaşamına karşı alınacak nihilist bir tutumu hiçbir zaman onaylamayacaktır.

Böyle bir yaklaşım felsefi açıdan halkın tüm geçmiş deneyimlerinin ve kazanımlarının inkârından, tarihin anlamının kavranmamasından, gelişmenin diyalektiğinin kabul edilmemesinden başka bir şey değildir; bu diyalektik süreçte, her zaman yeni bir yapının kurulmasına yarayan geçmişteki şeylerden yararlanılır ve halkın tarih oluşturucu etkinliklerini köstekleyen her şey olumsuzlanır.

Evet, geçmişin deneyimlerinden bir çoğunu kabul edemeyiz; deformasyonlar, sosyalizmin otoriter-bürokratik bir şekilde saptırılması, sosyalist toplum yaşamındaki, halkın inisiyatifini körleştiren, yaşamın tüm alanlarındaki etkinliklere yabancılaştıran ve bireyin onurunu aşağılayan örgütlenme biçimlerini kabul edemeyiz. Ayrıca "gerçekleşmemiş sosyalizm", "başarısız deney" ve sosyalizmin geçmişteki deformasyonlarla özdeş olduğu gibi görüşlerin bilimsellik iddiası taşıdığını da kabul edemeyiz.

Aynı şekilde, ödünç alınmış değerlerden hazırlanmış, toplumumuzun gelişme yollarını gösteren

reçeteleri de kabul edemeyiz. Bu bir yeniden yapılanma değildir artık. Biz yeniden yapılanma yoluyla sosyalizmin güçlerini ortaya çıkarmak, toplumumuza yeni bir nitelik kazandırmak istiyoruz. Ancak bize önerilenler tarihi tercihimize, halkımızın sosyalizm ideallerine olan bağlılığına ve halkın toplumu Leninci ilkelere, hakiki sosyalist değerlere göre yeniden biçimlendirme yeteneğine karşı duyulan güvensizlikten başka bir şey değildir.

Genelde gördüğümüz gibi, yenilenmeye, "sağdan" tutucu çevrelerden yapılan eleştiri ve onlara "soldan" saldırılar, sonuçta aynı yerde buluşuyorlar. Eğer biz birinin veya diğerinin çağrılarına kulak verseydik, o zaman bu toplumumuzun yenilenme yolunu, onun ilerlemesini seçmek değil gerilemek anlamına gelecekti. Aslında bu hem bizim sosyalizmden yana verdiğimiz kararı, hem de yeniden yapılanmanın anlam ve amacını inkâr anlamına gelmektedir. Bütün bunları görmek ve kavramak, ilerleyişimizin perpektiflerini açmak, anlamak; işte partinin ve toplumda sözü geçen ve saygınlığı olan tüm aydın güçlerin, bilim ve sanat adamlarımızın sorumluluğu burada yatmaktadır.

Bununla ilgili olarak yaratıcı aydınlar arasındaki kesinlikle anormal bazı belirtilere değinmeden geçemeyeceğim. Saygın yoldaşlardan bazıları birbirleriyle hesaplaşmaya, birbirlerini suçlamaya giriştiler. Birbirlerini kötülemek için en ufak bir fırsattan bile yararlanıyorlar. Dahası bütün bunlar gazete ve dergilere taşındı ve bu durum halkın içinde yalnız hoşnutsuzluk ve şaşkınlığa yolaçmakla kalmadı, üstelik öfkeye de neden oldu. Ve bütün bunlar, büyük yaratıcı görevleri yerine getirmenin gerektiği çok önemli bir anda oluyor.

İşçilerin bu konuda ne düşündükleri ve ne söyledikleri Moskova'daki "Kalibr" fabrikasında açıkladıkları düşüncelerinden belli oluyor. İnsanlar üzgün ve şöyle söylüyorlar: "Sevdiğimiz ve saydığımız bazı yazar ve bilimadamlarımız için utanıyoruz." Biz de bu görüşmede bir anlaşmaya varalım: Tüm ihtiraslarımızı bir yana bırakıp halkı ve ülkemizi düşünelim.

Üzerimize sayısız, yeni büyük görevlerin düştüğü şu sırada güçlerimizi toplamaya ve elden geldiğince yeniden yapılanma sorunlarının çözümü üzerinde —bir kez daha söylüyorum— yaratıcı çalışma üzerinde yoğunlaştırmaya her zamankinden daha çok ihtiyaç var. Güçleri her ne pahasına değil, ancak ilkesel temeller üzerinde, sosyalist değerler temelinde, toplumumuzun yenilenmesini ve sosyalizme gerçekten hümanist bir karakter vermeyi hedefleyen yeniden yapılanmayı desteklemek üzere toplamak istiyoruz. Üzerinde düşünelim ve bunun için her şeyi yapalım.

Bu, çizdiğimiz yolu, kapsamlı demokratikleşmeyi, açıklığı ve sosyalist bir düşünce plüralizmini gerçekleştirmeyi reddetmek anlamına gelmemelidir. Bu yeni bir çizgi değildir. Parti Merkez Komitesi'nin sürekli ilkesel çizgisidir. Biz sosyalist plüralizm yolundan ayrılmayı hiçbir şekilde düşünmüyoruz. Evet, değerlerimize dayanan, davranışların ifadesi için geniş bir alan sunan, şu ya da bu sorunun yorumunda farklı çıkarları ve özellikleri yansıtan bir sosyalist plüralizm. Bu, gerçeğin aranmasında, ülkemizin gelişiminin bu çok önemli aşamasında hiçbir yanlışa yol vermemek için en iyi koşulları yaratıyor.

Bazı yoldaşların düşünce plüralizmine temelde karşı çıkmalarını ve onun sosyal konumların yokluğu anlamına geldiğini, toplumu yanılttığını ve toplumda karışıklığı beslediğini iddia etmelerini hiç anlayamıyorum. Kanımca düşünce plüralizmi üzerine böylesi görüşler kuruntudan başka bir şey değildir, zira gerçeği bulmak ve doğru sonuçlar çıkarmak yalnızca fikirlerin çatışması ve görüşlerin kıyaslanmasıyla mümkündür.

Düşünce plüralizmi asla bir görüş açısını zorla kabul ettirmek anlamına gelmez. Onun daha çok, temel alarak gerçeğe yaklaştığımız farklı düşüncelerin bir sentezi olduğunu söyleyebilirim. Tartışmaların bugünkü durumunu gözönüne aldığımızda, ortak entelektüel çalışmaların, bir fikir alışverişinin, birlikte yeni fikirler arama çalışmalarının değil, tersine daha çok gözü kapalı bir karşılıklı atışmanın tanığı oluyoruz. Sözde herkes demokrasi için tartışıyor ve aynı zamanda muhaliflerle çatışmada zorbalığa başvurulması isteniyor.

Besbelli ki bu durum önemli ölçüde tartışma kültürünün eksikliğinden kaynaklanmakta ama muhtemelen sırf bundan da değil. Grup sempatisi oldukça etkili bir biçimde etkisini gösteriyor. Bu da sık sık normal bir yaratıcı tartışmayı ve fikir alışverişini bozuyor. Her taraf diğerinin çıkış noktasını bir "manevra" gibi görüyor. Böylesi tartışmalar verimli olabilir mi?

Kısacası yoldaşlar, hepimizin üzerinde düşüneceğimiz yeterince konu var. Bu düşüncelerin çıkış noktası, ülkenin ve yeniden yapılanmanın kaderi için halkın karşısında taşıdığımız ortak sorumluluğumuzun bilincine varılması olmalıdır.

Bu sorunun ilksel ve ahlaki öneme sahip bir yönü de ihmal edilmemelidir. Sosyalist plüralizmin özelliklerinden söz ettiğimizde, bundan özellikle, olgularla ilgili öncelikle yeterli ve inanılır fikirlerin sorumluluk bilinciyle ifadelerini anlıyoruz. Ne yazık ki, iletişim araçlarımızda aceleye gelmiş, temelsiz hüküm ve değerlendirmeleri yaygınlaştırma çabaları dikkati çekmektedir. Bazıları sansasyon yaratmak için —açık konuşmak gerekir— yalan söylemekten bile kaçınmıyorlar. İnsanların haksız olarak aşağılandığı ve hakarete uğradığı olaylar da az değildir. İşin kötüsü, insan her zaman kendini korumak için olanak bulamıyor ve hem geçmişimizle hem de bugünün koşullarıyla hesaplaşmaya girdiğimiz, toplumumuza bilimsel temele dayalı bir gelişme perspektifi çizdiğimiz ve ahlaki ortamını kesinlikle yeniden örgütlediğimiz bir zamanda oluyor bunlar. Verilen haberlerin inandırıcılığı için sorumluluğumuzu birkaç katına çıkarmamız gerekiyor.

İletişim araçları ve glasnost konusundaki yasaların hazırlanmasında bütün bunların gözönüne alınması zorunludur. Ama, yüksek ahlak ve vicdana sahip bir kişinin,

bir parti üyesinin mutlaka bir yasaya ihtiyacı var mıdır? Ancak kişi eğer düşünce plüralizminden kendini her türlü sorumluluktan muaf tutmayı anlıyorsa, o zaman ona kararlıca ve açıkça karşı çıkarız. Daha çok demokrasi, daha çok sorumluluk, daha çok hak, ama bu, daha çok görev anlamına da gelmektedir. Bu kavramlar birbirinden ayrılmaz.

Sizlere dostça ve açıkça ilettiğim bu endişelerimi paylaştığınızı ümit ederim.

Bundan sonra halklar arasındaki ilişkilerin ilkesel sorunlarına değinmek istiyorum. Sovyetler Birliği, dünya topluluğunda bir fenomen olarak, ulusal sorunun çözümünde, bu sürecin tüm karmaşıklığına ve güçlüğüne rağmen, olgunlaşan ve sertleşen sorunlara rağmen, gerçekten büyük reel başarılar elde etmiş bir devlet olarak yer almaktadır. Olumlu olumsuz yanlarıyla edindiğimiz tüm deneyimler uluslar politikamızın ilkesel temellerini formüle etmiş olan V.İ.Lenin'in görkemli uzak görüşlülüğüne kanıt olmaktadır. Leninci ilkeleri tutarlı bir şekilde gerçekleştirdiğimiz zaman hep olumlu, etkileyici değişiklikleri yapmayı başardık. Tersi durumda ise, bu ilkelerden her çeşit sapma, durumu daha karmaşık bir hale getirdi ve halklar arasındaki ilişkilerin normal gelişimini bozdu.

Bugün milliyetler arasındaki ilişkilerde üzücü bir çok olayla karşı karşıya kalmış olmamızın en önemli nedenlerinden biri de belirli bir aşamada, bütün sorunları çözdüğümüzü sanarak yan gelip yatmamızdır. Hatta ulusların pratik olarak kaynaştırılmalarına başlama önerileri bile yapıldı. Bir kaç bilgin kişinin bu tehlikeli hedefi bugün geçerli olan parti programına alma baskılarına o sırada büyük güçlüklerle karşı çıkabildim.

Yeniden yapılanma burada da reel bir görüntü çıkmasına yardımcı oldu. Bu gerçeklerin anlaşılması bugün bize, ülkemizdeki tüm ulusların ve halkların gelişmesiyle, ekonomi, dil ve kültürleriyle ilgili birikmiş sorunların çözümü için doğru yolların bulunmasına yardımcı olmaktadır. Bu süreç kuşkusuz hâlâ çelişkili yürüyor. Bu en başta yine, milliyetler arasındaki ilişkilerin kamu bilincine yansıyan karmaşıklığına bağlıdır.

Kanıma göre şöyle davranmalıyız: Milliyetler arasındaki ilişkileri uyumlu bir hale getirmek için, yeniden yapılanma sürecinde ortaya çıkan tüm olumlu ögeleri desteklemeli ve geliştirmeliyiz. Bu anlamda bilimadamlarımızın ve sanatçı aydınlarımızın insani ilişkiler alanındaki sorumlu ve yapıcı önerilerini de vurgulamak istiyorum.

Evet, biz Merkez Komitesi'nde yeniden yapılanmanın başarısının, önemli ölçüde, birikmiş sorunların nasıl ele alınıp çözüleceğine, Sovyetler Birliği'nden birleşen halkların kardeşlik duygusu üzerinde hangi etkide bulunacağına bağlı olduğundan yola çıkıyoruz. İşte bu durum, MK'nin bu sorunlara ayrılmış ve hazırlıkları devam eden özel plenumu zorunlu hale getirmektedir. Birliğimizi, halklardan oluşan topluluğumuza gerekli dinamiği ve buna uygun niteliği kazandırmaya yönelik tüm önerileri, her cumhuriyetin kendi başına gelişmesi ve bütün olarak birliğin gelişmesi temelinde çokuluslu devletimizin güçlenmesi için, halkların dostluğu kalesinin burçlarından yayılan her çeşit öneriyi, memnunlukla karşılıyoruz. Pratik birkaç sorun için bu tür kararlar daha şimdiden alınmıştır.

Yaşamın ortaya çıkardığı sorunları kimi zaman çabuk kavrayıp çözemiyoruz. Bu da Sovyet halkında hoşnutsuzluk yaratıyor. Sovyet halkı mevcut birliğin, homojen halk ekonomisinin önemini, halklar arasındaki dostluğun önemini çok iyi biliyor ve topluluğun dışında, ortak sosyalist yurdumuzun sorunlarının çözümü için verilen ortak savaşın dışında yaşayamayacaklarını da çok iyi biliyor.

Yeniden yapılanma, bize uluslar arasındaki ilişkileri uyumlaştırmanın sorunlarını kavrama ve bunlara çözüm bulma olanağını sağladı. Ancak bu, bazı yerlerde, bizzat yeniden yapılanmaya, demokratikleşme ve glasnosta zarar veren bir karakter almıştır. Kimileri, kamuoyunun ulusal sorunların çözümünden yana duygularını yeniden yapılanmaya karşı yöneltmeye uğraştılar. Ama bu bir çıkmaza götürür. Bu yoldan, ancak ulusal sorunların çözümü akamete uğratılabilir ve yeniden yapılanma zayıflatılabilir. Uluslar ve halklar arasında çatışmalara neden olan, ulusal tutkuları körükleyen her şey, ekstremist çağrılar ve sloganlar bir yana, ulusal tecriti öneren çağrılar da kabul edilemez. Buna göz yumulması, ortak davamıza büyük zararlar açar ve yeniden yapılanma süreçlerini büyük ölçüde karmaşık hale getirirdi. Bunun açıkça söylenmesi gerekir.

Bugünkü toplantıda bunlara değinmeyi neden zorunlu buluyorum? Pekçok şey bilimadamlarının ve sanatçıların konumlarına bağlıdır. Son günlerde ne yazık ki, çoğunun —komünistler de dahil— sorunların bilincinde olmadıkları saptanmıştır. En kültürlü kişilerin bile ulusal olanı milliyetçi olandan ayırdedemeyecek ve uluslararası ile ulusal arasındaki diyalektiği kavrayamayacak durumda olduğu görülmüştür.

Olayların gidişi belli bir ölçüde şöyle açıklanrabilir: Kendi aydınlarına sahip olan, kendi kültürünü geliştiren ve başarıları üzerinde düşünen her ulus kökenine dönmek ve bugünkü başarıların kaynağının nerede bulunduğunu bilmek istiyor. Bu olağan ve doğaldır, ama bir ulus kültür, dil ve gelenek geliştirme bahanesine başvurarak kendisini "süper ulus" diye ilân etmediği sürece. Böyle bir davranış öteki kültürlerden tecrit olmaya ve içine kapanmaya neden olur.

En küçük bir halkın yok olmasına, en küçük bir halkın dilinin yitip gitmesine bile elbette göz yumamayız. İster küçük ister büyük olsun halkların kültür, gelenek ve tarihleri karşısında nihilizme izin veremeyiz. Bu konuda yaz plenumunda açıkça konuşmamız gerekiyor. Yalnız konuşmakla yetinmeyip buna uygun hukuki temeli yaratmak ve halklar arasındaki sorunların çözümü için ekonomik, sosyal işlemleri saptamak zorundayız. Genel olarak, yıllar geçtikçe, her beş yıllık planla birlikte, her on yılda bir yeni kuşakların hayata atıldıklarını göz önünde bu-

lundurmalıyız. Onlar hemen enternasyonalist doğmuyorlar. Politik, enternasyonalist bir okuldan geçiyorlar. Yani her zaman dikkatimizi üzerinde toplamamız gereken canlı bir süreçtir söz konusu olan.

Emekçilerin, ulusal politikadaki kazanımlarımızı sadece korumak değil, sağlamlaştırmak ve onlara yeni bir nitelik kazandırmaktan yana olduklarını saptamak gerekir. Toplumumuz halkın sesini işitmek zorundadır. Bizde ise genellikle şöyledir: Konumunu sağlamlaştırmak isteyenler hemen halka yaslanırlar. Ancak halk fikrini söylerse ve bu, şu ya da bu yoldaşın görüşlerinden farklıysa, o zaman halkın her şeyi görmediği, her şeyi anlamadığı söylenir. Hayır, halk kimsenin yanılmasına izin vermeyecektir. Bu bizim için de geçerlidir.

Burada söylenenler özellikle iç politikayı ilgilendirir. Ama yeniden yapılanma büyük uluslararası öneme de sahiptir. Ülke, yüzlerce ülke ve halklarla çok sıkı bir bağ içindedir ve onlarla birlikte çalışmaktadır. Son dönemin uluslararası olayları 27. Parti Kongresi'nin, çelişkili ama birbirine bağımlı, birbirine bağlı dünya ve yeni gerçeklikler konusunda çıkardığı teorik sonuçların doğruluğunu inandırıcı bir şekilde onaylamaktadır. Gerçekten de günümüz dünyası büyük bir hızla değişiyor. Daha önce insanoğlu bu denli çok sorunla yüz yüze gelmemiş, halklar ve ülkeler bu denli çok, alabildiğine karmaşık sorun karşısında kalmamıştı. Bu yeni gerçekleri kavramak için hem düşünce tarzının hem de eski görüşlerin ve de çoktan gününü doldurmuş alışkanlıkların değişmesi gerekmektedir. Biz —ve yalnız biz değil—, günümüz dünyasında ulusal sınırların ötesinde olup bitenlerden tecrit olmanın mümkün olmadığını kavramak zorundayız.

YENİ BİR DÜNYA DÜZENİ

İnsanlığın önünde duran yaşamın gereği; kaba gücün, savaşın olmadığı bir dünya, çeşitli varyantlarıyla toplumsal ilerleme, uygarlığın korunması ve gelişme açısından diyalog ve işbirliği yeni bir dünya düzeni yönünde gelişme, işte bunlar genel insani değerlerin önceliği olmaktadır. Bütün bunların anlaşılıp kavranması bizi yeni politik düşünceye götürmüştür.

Yeni politik düşünce üzerinde, bugünkü gerçekleri gözönüne alarak global gelişme sorunlarının çözümü için yeni yollar ve yöntemler sunuyoruz. Bu bir meydan okuma ya da tutku değil, uluslararası işbirliğine çağrıdır.

Sorumluluğumuzu görüyoruz. Çıkarlarımızı elbette savunuyoruz, ama başkalarının çıkarlarını, başkalarının fikirlerini gözönünde bulundurmaya hazırız ve dünyadaki durumun düzeltilmesi, yeni bir düşünce tarzına geçilmesi için öteki ülkelerin sorumluluğundan da yola çıkıyoruz.

Biz sadece ilkeler ortaya koyup biçimlendirmedik, tersine onları reel politikaya taşıdık ve güvenlik ve silahsızlanma alanında, yerel çatışmaları kontrol altına alma, üçüncü dünya ülkelerinin gelişme sorunlarının çözümü alanında, ekolojik ve öteki sorunların çözümünde bir dizi önemli tedbir önerdik.

Dünyaya yeni bakışımızı mükemmel ve değişmez saymıyoruz. Aslında hiç durmadan görüşlerimizi ve politikamızı zenginleştiriyoruz. Bu yöndeki yeni bir adımı da, Birleşmiş Milletler'deki konuşmada belirtilen düşünce ve öneriler oluşturmaktadır. Sanırım yeni politik düşünce tarzımızı temellendirmek için ayrıntılı argümanlar göstermeme gerek yok. Ancak birkaç soruna dikkati çekmek istiyorum.

Genel insani değerlerle sınıfsal çıkarların diyalektik ilişkilerinin geliştirilmesinde geride kaldığımızı şimdi farkediyoruz. Bu alanda bazı araştırmaların yapılması gerekiyor. Bu gerilik belirli bir anlaşmazlığa ve hatta —açıkça söylersek— sosyalizmin gerilemekte olduğu ve bizim sınıfsal yaklaşımlardan ve ulusal kurtuluş hareketinin çıkarlarından vazgeçtiğimiz gibi saçma suçlamalara yol açıyor. Ayrıca yeni politik düyünce tarzının, halkların kendi yolunu seçme hakkına saygı ve başka devletlerin içişlerine karışmama gibi böylesine önemli temel ögeleri gözardı edilmektedir. Ne var ki, hepsi bu değil. Yeni politik düşünce tarzı bilindiği üzere devletlerarası ilişkilerin ideolojiden arındırılmasını öngörmektedir. Ancak bu kimilerinin yorumlamak istediği gibi uluslararası ilişkilerin ideolojiden arındırılması anlamına gelmemektedir. Hayır, bu reel durumu kabul etmemek olurdu; farklı mülkiyet biçimlerine, farklı ideolojilere dayalı sosyal sistemlerin varlığını kabul etmemek olurdu. Biz iki toplumsal sistem arasındaki farkın derinliğini görüyoruz, ancak bu, devletler arasında kaba güce dayalı bir çatışmanın ve cepheleşmenin nedeni değildir. Çelişkili ancak pek çok bakımdan bütünlük arzeden ve global sorunların ortaya çıkışı ve ağırlaşmasıyla ciddi bir zorlanmayla karşı karşıya bulunan bir ortak uygarlığın birleştirdiği tek bir dünyada yaşıyoruz. İzlediğimiz sosyal sistem ne olursa olsun işbirliği ve karşılıklı etkileşimi teşvik eden budur. Yeni politik düşünce tarzı açısından sosyalizmi modern uygarlığın organik bir ögesi olarak görüyoruz; uygarlık olmadan insanlığın ilerlemesi düşünülemez. Bilimsel öncüllere dayanan kanımıza göre, sosyalizm geleceğe güvenle bakan bir toplum olarak, muazzam potansiyelini daha da geliştirecektir.

Yeni politik düşünce tarzı önce düşünen kafalara yerleşiyor. Bir gerçeklik haline gelmesi için, politikacıların, bilimadamlarının ve sanatçıların, kamuoyunun geniş çevrelerinin ortak çabalarını gerektiriyor. Şüphesiz, dünyanın kaderi bugün yalnızca politikacılara bırakılmamalıdır. Bu, dünyadaki tüm toplumsal güçlerin ortak çabalarının sonucu olmalıdır.

Kanımca, bu karmaşık ve güç işte yanılsamaya kapılmamak gerekir. Çeşitli çıkarları gözönüne alarak uluslararası ilişkilerin biçimlendirilmesinde yeni ilkeleri kabul ettirmek için önümüzde uzun ve ağır bir çalışma süreci bulunuyor. Hiç kuşkusuz güç politikası dönemi, bir ülkenin dünya topluluğuna kendi görüşlerini zorba kabul ettirme dönemi geri gelmemek üzere sona ermektedir. Dünya topluluğu üyeleri bunun bilincine ne kadar çabuk varırlarsa hepimiz için o kadar iyi olur, bu süreci teşvik etmek ise bizim ortak görevimizdir. ■

SANKİ SEÇİM DEĞİL, KAMUOYU YOKLAMASI YAPILACAK

(Baştarafı 1. sayfada)
kendilerinin gelecek seçim hesapları da aynı seçim yasasıyla ve üç aşağı beş yukarı aynı üçte bir oranıyla seçimi kazanıp, hükümet kurma üzerine dayalıdır.

DYP'nin demokrasi diye bir sorunu yoktur. Onun demokrasiden kastı, kendi partisine demokrasiyle sınırlıdır. Ne var ki, demokrasi yanlısı ve isteklisi olduğu bilinen SHP'nin de demokrasi için yaptığı bir şey yoktur. Bana oy verin, iktidara geldikten sonra demokrasiyi getiririm, demektedir.

Böylece, her iki parti de hem mevcut durumu çoktan kabullenmiş durumdadırlar, hem de 12 Eylül'den beri süregelen rejimin çizdiği oyunun kurallarına riayet etmekte ve o alan içinde oynayarak iktidara gelmeyi beklemektedirler.

Oysa, o oyunun kurallarından, hiç kuşkusuz, esas olarak o kuralları koyanlar yararlanmaktadır. DYP ile SHP ise o oyunda kendilerine düşen parlamentodaki muhalefet partileri rolünü benimsemiş bir halde, devlet kuşunun başlarına konacağı günü intizar etmektedirler.

Böyle olunca, onlara oy vermiş ve verecek olan seçmenlerin o partilerden fazla bir şey beklemeleri için neden bulunmamaktadır. İki büyük muhalefet partisine oy kullanan seçmen sadece ANAP'a ve onun ekonomisine, politikalarına tepkisini dile getirmiş olmaktadır. Yani muhalefete oy vererek muhalifliğini izhar etmektedir, o kadar...

İktidardaki partiye muhalif partilere oy veren seçmen elbette politik bir tercih yapmaktadır. Şayet oy kullandığı parti iktidara gelebilecek güçte değilse, seçmen bunu bilerek oy kullanır, yani **muhalefete** oy verir. Ama oy attığı parti iktidara talip olacak güçteyse, ona kullanılan oy, o partiyi iktidar —ya da iktidar ortağı— yapmak içindir.

SHP de, DYP de önümüzdeki genel seçimlerde iktidar olma —üstelik de tek başına iktidar olma— iddiasındadırlar. Buna rağmen, onlara oy kullanan seçmenlerin önemli bir bölümü iktidar adaylarına değil, muhalefet adaylarına oy kullanır durumdadırlar. Örneğin 1987 seçimlerinde ne SHP ne de DYP iktidar ummaktaydı. Dolayısıyla onlara oy kullanan seçmenler de destekledikleri partilerden iktidar beklememekteydiler. İki büyük muhalefet partisi 26 Mart seçimlerine bir genel seçim provası hüviyeti kazandırmak iddiasıyla hazırlıklara başlamışlarken, kendi muhalefetsizlikleri yüzünden siyasal ortamı böyle bir atmosfere götürememişler ve küçük yüzde artışlarıyla yetinmeyi peşinen kabullenmiş bir psikolojiye girmişlerdir. Muhalefete oy kullanacak seçmen, oylarıyla ANAP'ı eğik düzleme sürükleyeceğine ve bir erken seçimle ondan kurtulacağına inanma noktasında değildir. Seçim öncesindeki siyasal durgunluk, seçmen kitlesindeki kanıksamışlık, sözünü ettiğimiz üçte iki oranındaki kitlenin bir kez daha "muhalefet oyu izharı" arifesinde bulunduğuna bir işarettir.

Yıllardır söyledik, politika sahnesindeki en büyük handikap muhalefet yokluğudur dedik, muhalefet boşluğu giderilmediği sürece ülkenin politik güçler dengesinde önemli bir değişiklik beklenemeyeceğini söyledik. Bu boşluğu gidermenin biricik yolunun da, mümkün olan en geniş sol güçlerin hep birlikte oluşturacağı yasal bir partiyle siyaset sahnesine ağırlığını koymaktan geçtiğini belirttik.

26 Mart seçimleri öncesindeki atmosfer ve bu atmosferin yıldızının bir kez daha Özal olması, ANAP'ın seçimlerde oy desteğini aşağı yukarı koruyarak, hatta belki de bir ölçüde artırarak, hükümetini bildiği gibi sürdürmeye hazırlanması, ülkemizde **muhalefet boşluğunun** —ve bu boşluğun ancak yasal, geniş bir Marksist partiyle giderilmeye başlanabileceğinin— yeni bir kanıtından başka anlama gelmiyor.

Çünkü ancak böyle bir geniş parti, mümkün olan en geniş sol güçlerin birliğini sağlayabilecek ve politik muhalefetle sosyal muhalefeti birleştirmeye, böylece sosyal muhalefetin geniş potansiyelini mobilize etmeye, gerçek bir demokrasi mücadelesini etkili ve kitlesel şekilde oluşturmaya, giderek mevcut güçler dengesini halk ve demokrasi çıkarına sarsmaya, ülkede muhalefet güçlerini sosyal demokrasinin rehavetinden —o rehaveti bile bile, çarnaçar gidip ona oy vermekten— kurtarmaya yönelebilecektir. ■

BİRLİK GÖRÜŞMELERİNDE GELİNEN SON AŞAMA

(Baştarafı 2. sayfada)
lirlendiği kısım üzerinde yoğunlaşan tartışmalar, tarafların işçi sınıfı partisinin programı konusundaki anlayış farklarının öz itibariyle sürdüğünü, iktidar hedefine ve partinin bu kapsamdaki konumuna ilişkin öteden beri süregelen ve sol kamuoyunca yakinen bilinen asli önemdeki tartışma noktasının aynen —TBKP'nin son zamanlarda benimsediği ve kısmen TBKP programına da yansıyan kimi yeni yaklaşımların etkisiyle bir ölçüde de derinleşerek— varlığını koruduğunu göstermiştir.

Açıklamada belirtildiği üzere, taraflar varılan noktada, birlik sürecini ilerletmek amacıyla nasıl bir yol izleneceğini birlikte belirleyeceklerdir. Programatik görüş ayrılıklarının sürüyor olması kuşkusuz bir olumsuzluktur, ancak bu durum birleşme sürecinin kesildiği anlamına gelmemektedir.

Varılan tıkanıklığın aşılmasının yolu, kanımızca, ülkemizde çağdaş, yığınsal bir işçi sınıfı partisinin oluşturulmasına katılmayı isteyen herkesin programatik konuların tartışılmasına en geniş katkılarının bir an önce sağlanmasından, bunun koşullarının elbirliğiyle yaratılmasından geçmektedir. Böylesi bir ortaklaşa çabanın ürünü olacak programı, sözünü ettiğimiz nitelikte geniş bir partinin, Marksist güçlerin mümkün olan en geniş kesiminin çatısı altında biraraya gelecekleri bir partinin oluşturulmasını amaçlayan herkes kabul etmek ve varsa farklı görüşleri ileride parti içinde savunmak üzere bu platformu birliğin ortak paydası olarak benimsemek zorundadır. ■

Afganistan'da Gerginlik Sürüyor

Sovyetler'in Afganistan'da siyasi bir çözümü kolaylaştırmak üzere bu ülkeye Afgan hükümetinin isteği üzerine Aralık 1979'da gönderdiği askeri birliklerini geri çekme işlemi sonuçlandı. Nisan 1988'de Afganistan, Pakistan, SSCB ve ABD dışişleri bakanları tarafından Cenevre'de imzalanan anlaşma gereği Sovyet ve Afgan hükümetleri yükümlülüklerini yerine getirmeye hazır olduklarını fiilen gösterdiler. Hatırlanacağı üzere, Cenevre'de Afganistan Cumhuriyeti ile Pakistan'ın doğrudan taraf, SSCB ile ABD'nin ise garantör olarak katılımıyla imzalanan belgeler arasında Afganistan ile Pakistan'ın imzaladığı birbirlerinin içişlerine müdahale etmemeyi öngören ikili anlaşma; böyle bir müdahalenin sona erdirilmesi ve tekrarlanmaması konusunda uluslararası garantileri içeren bir deklarasyon; Afgan mültecilerinin ülkeye gönüllü dönüşlerini sağlamak üzere bir anlaşma; yukarıda sözü edilen konularla, Sovyet birliklerinin geri çekilmesi arasındaki bağlantıya değgin bir anlaşma; taraflarca anlaşma yükümlülüklerinin yerine getirilmesini denetlemek üzere bir BM mekanizması oluşturulması üzerine görüş birliği belgesi bulunuyor. O günden bu yana ABD ve Pakistan'ın anlaşmada öngörüldüğü üzere Afganistan'ın içişlerine karışmama ve ülkenin siyasi bağımsızlık, toprak bütünlüğü ve egemenlik haklarına müdahale etmeme konusundaki taahhütlerini yerine getirmekten kaçındığı gözleniyor. Örneğin, Afganistan hükümeti bugüne dek, Pakistan'ın Cenevre anlaşması hükümlerini en az 4600 kez ihlâl ettiğini ve bu durumun Birleşmiş Milletler'e iletilmiş olduğunu açıkladı. Bu arada Pakistan topraklarında hükümet karşıtı güçlerin "şura" ve "geçici hükümet" kurmaları, Pakistan yönetiminin "Afgan-Pakistan Konfederasyonu" adı altında Afgan topraklarını ilhak girişimi de protesto edildi. ABD'nin hükümete karşı gruplara silah sağlamaya devam etmesi de aynı şekilde Cenevre anlaşmasının doğrudan ihlâlidir.

Afgan hükümetinin "ulusal uzlaşma" girişimine ve Cenevre anlaşmalarına karşı çıkan hükümet karşıtlarının kendi içlerinde de çekişmeler sürüyor. Hükümet karşıtları ülke içinde yerel olarak kendi başına ya da dışardan şu ya da bu grubun desteğiyle davranan küçük grupların dışında başlıca 2 ittifakta toplanıyorlar. Bunlardan birisi 7'li sünni ittifakı, diğeri 8'li şii ittifakı. Sünnilerin yedili ittifakı dört fanatik islamcı, üç Batı yanlısı "elit" gruptan oluşuyor. Fanatik gruplar iç politikada koyu bir şeriat yanlısı, buna karşılık mezhep ayrılığı nedeniyle İran'daki rejime hasım konumda. Bunlar aynı zamanda Asya'daki Sovyet cumhuriyetlerini de ilhak etmek düşüncesindeler ve böyle bir islam devletinin silah zoruyla kurulmasından yanalar. Bu gruplar, Afganistan İslam Cemaati, İslam Partisi (I), İslam Partisi (II) ve Afganistan'ın Hürriyeti İçin İslam Birliği adını taşıyorlar. Sünni ittifakın ılımlı kanadı ise eski kral Zahir Şah'ın tekrar yönetime gelmesini ve Batı yanlısı bir iktidar oluşturulmasını istiyor. Bu görüşteki üç grup, Afganistan Ulusal İslam Cephesi, İslam Devrimi Hareketi ve Afganistan Ulusal Kurtuluş Cephesi olarak biliniyor. 8 grubun oluşturduğu şii ittifakı ise İran örneğini model alıyor.

Sovyet birliklerinin ülkeden ayrılması üzerine bir açıklama yapan Afganistan hükümeti, ABD ve Pakistan'ın Cenevre anlaşması hükümlerini sürekli ihlâl etmekte oluşuna dikkat çekerek, bu durumu protesto etti. Bu arada Batı basınında yer alan haberlere göre, Afganistan'daki yönetime karşı Pakistan'dan yapılan "sınır operasyonu" CIA'nın İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana gerçekleştirdiği bu türden en büyük harekât. "Mücahitler"e sağlanan son derece gelişkin ABD silahları arasında örneğin hassas mayın ayıklayıcılar, helikopterleri kilometrelerce öteden saptayabilen minyatür alıcılar ve katır sırtında taşınabilen çok başlıklı roketatarlar bulunuyor. Ayrıca bu silahların taşınmasına yardımcı olmak üzere "mücahitler"e ABD dahil dünyanın çeşitli ülkelerinden katır ithali yapıldığı da açıklandı. Afganistan'a ve bölge barışına yönelik saldırıların kaynağı böylece bir kere daha anlaşılıyor.

Öte yandan Afgan hükümeti, 10 Şubat günü Pakistan'da toplanan ve sünni yedili ittifaka dahil grupların katıldığı "şura"nın kararlarının ülkenin gerçek siyasi güçlerini temsil etmediği gibi, siyasi çözümü daha da zorlaştırmaya ve düşmanlığı artırmaya yöneldiğine işaret etti. "Şura"ya kendilerine yeterince temsil edilme imkanı verilmediği gerekçesiyle şii gruplar katılmadı.

Özellikle ABD'nin ve yanısıra Pakistan ile İran'ın desteğine güvenen "mücahitler" Afganistan'da zorbalık yanlısı tutumlarını sürdürüyorlar. Başkent Kabil ve diğer şehirleri kuşatma altında tutarak, sivil halkı aç-susuz ve savunmasız bırakıp, kırıp geçirme planları bu zorbalığın boyutlarını vurguluyor. Bütün bunlar Afganistan'da siyasi çözümü kimin engellediğini gösteriyor. ■

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 13 46 • 4100 Duisburg 1 • F.Almanya • Fiyatı: 50 T.L.